

Materialy Konferencyjne

I OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA NAUKOWA „BEZPIECZEŃSTWO I REGULACJA NA RYNKU ENERGETYCZNYM”

GŁÓWNY ORGANIZATOR

PIĘĆOLECIE
ROLA PRAWA
ENERGETYCZNEGO
I INNYCH SEKTORÓW
INFRASTRUKTURALNYCH

PARTNER STRATEGICZNY

NORMATYWNE UJĘCIE BEZPIECZEŃSTWA ENERGETYCZNEGO

prof. n. dr hab. Mirosław Pawełczyk

(streszczenie referatu)

Problematyka zaopatrzenia w nośniki energii stanowi w dzisiejszych czasach jeden ze strategicznych oraz żywotnych interesów państwa, zaś jego emanacja, w postaci funkcjonującego powszechnie w polityce krajowej oraz międzynarodowej terminu „bezpieczeństwo energetyczne”, słusznie zyskuje coraz większe zainteresowanie tak w ramach dyskursu naukowego jak również i w debacie publicznej. Stanowisko to nie może dziwić, a to z uwagi na fakt, że energia jest fundamentem sprawnego działania gospodarki, wpływając na stopę życia społeczeństw, jak i na środowisko naturalne. Niedobory w jej zaopatrzeniu mogą prowadzić nie tylko do hamowania rozwoju gospodarczego, lecz również do powstania wielkich strat (o charakterze ekonomicznym, społecznym, politycznym i ekologicznym), czego konsekwencje będą odczuwalne w wymiarze makroekonomicznym^[1].

W tym kontekście należy w pełni podzielić pogląd wyrażony przez P.K. Lyonsa, który zauważył, że „nie sposób jest przecenić znaczenie energii we współczesnym świecie” i jednocześnie zaznaczył, iż „każdy aspekt naszego życia – transport, produkcja przemysłowa, oświetlenie biurowe, komputery, sprzęty kuchenne czy ogrzewanie – wszystko w 100% oparte jest na dostarczonej energii. Jedyne znaczenie żywności może być porównywalne do znaczenia energii”^[2]. Z kolei G. Greenhalgh stwierdził, że zaopatrzenie w energię i stałe jej dostawy jest podstawą, na której opierają się wszystkie pozostałe elementy systemu gospodarczego^[3].

Tym samym zapewnienie dostaw energii stało się jedną z najpoważniejszych determinant stabilności państw, a bezpieczeństwo energetyczne zaczęto postrzegać jako jeden z zasadniczych celów działań podejmowanych przez organy państwa.

Jako że działania tychże organów oraz innych podmiotów bezpośrednio zaangażowanych w realizację bezpieczeństwa energetycznego państwa (z przedsiębiorstwem energetycznym na czele) zmierzają mają zarówno do zapobiegania potencjalnym zagrożeniom bezpieczeństwa energetycznego oraz usuwania zaistniałych niebezpieczeństw, uzasadnionym jest dokonanie możliwie komplementarnego rozważenia cech tychże podmiotów, jak też i charakteru prawnego podejmowanych przez nie przedsięwzięć sanacyjnych.

Nie sposób pominąć przy tym, że realizacja tychże działań przez podmioty bezpieczeństwa energetycznego nie odbywa się w sposób dowolny, lecz oparta jest na przepisach prawa. Bezpieczeństwo energetyczne urasta zatem do rangi problemu prawnego, który wymaga jego stosownego ujęcia przez normy prawne. Deskryptywność bezpieczeństwa energetycznego przez normy prawne dotyczy tutaj w pierwszej kolejności samej definicji bezpieczeństwa energetycznego, jako przesłanki warunkującej należyte określenie zagadnienia, jak również kompetencji organów oraz uprawnień i obowiązków podmiotów niepublicznych ze szczególnym akcentem postawionym na przedsiębiorstwa energetyczne.

Przedmiotem wystąpienia będzie zatem analiza samego zagadnienia bezpieczeństwa energetycznego jako terminu prawnego o kapitalnym znaczeniu dla bezpieczeństwa państwa. Ponadto, mając na względzie, że Polska pozostaje podmiotem wielu relacji o charakterze międzynarodowym, w tym w szczególności jest członkiem Unii Europejskiej, czego konsekwencją

jest bezpośredni wpływ regulacji międzynarodowych odnośnie bezpieczeństwa energetycznego na jego wymiar w aspekcie krajowym, odnieść należy się do problematyki bezpieczeństwa energetycznego w rozumieniu wspólnotowym.

W dalszej kolejności wystąpienia autor skupi się na realizacji zagadnienia bezpieczeństwa energetycznego na gruncie krajowym, przy czym optyka zainteresowań w tym zakresie zostanie ograniczona przede wszystkim do roli organów administracji w kształtowaniu rynku energetycznego, którego prawidłowe funkcjonowanie jest jednym z wyznaczników bezpieczeństwa energetycznego. Działalność ta zostanie przeanalizowana poprzez wskazanie funkcji reglamentacyjnych i regulacyjnych oraz stymulacyjnych czy też promocyjnych, jakie spełniają organy administracji publicznej (oraz samorządowej). Nie można pominąć przy tym najistotniejszej z punktu widzenia przedmiotu niniejszego opracowania szczególnej roli niepublicznych podmiotów, jakimi są przedsiębiorstwa energetyczne, która okoliczność implikuje konieczność rozważenia zasadności nałożenia na nie obowiązków związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa energetycznego oraz skuteczność podejmowanych przez te podmioty działań.

Działalność organów administracji publicznej i samorządowej oraz przedsiębiorstw energetycznych w ramach podlegającego szczególnej regulacji sektorowi energetycznemu nie może mieć miejsca bez właściwych podstaw normatywnych (w tym również stosownych procedur, które miałyby postać przejrzystych i wzajemnie się nie wykluczających), z których wynikać ma precyzyjne określenie zadań i kompetencji podmiotów odpowiadających za zachowanie stosownego poziomu bezpieczeństwa energetycznego. W ramach wystąpienia nie sposób zatem pominąć próby analizy zadań poszczególnych organów administracji, którym przepisy prawa przyznają kompetencje w zakresie bezpieczeństwa energetycznego, jak również wynikających z norm prawnych obowiązków podmiotów niepublicznych. Nadmienić należy, że istotniejsze aniżeli kazuistyczne wymienianie konkretnych zadań i obowiązków jest nakreślenie pewnego szerszego kontekstu tychże działań, co może zostać uzyskane właśnie poprzez określenie konkretnych podmiotów bezpieczeństwa energetycznego oraz ich roli, które mają one realizować w celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego, ze szczególnym akcentem postawionym na przedsiębiorstwo energetyczne.

^[1] por. *F. Krawiec*, Odnawialne źródła energii w świetle globalnego kryzysu energetycznego. Wybrane zagadnienia, Warszawa 2011, s. 16.

^[2] *P.K. Lyons*, Energy policies of the European Union, London 1994, s. 1.

^[3] *G. Greenhalgh*, The necessity for nuclear power, London 1980, s. 1; por. również *M. Nowacki*, Prawne aspekty bezpieczeństwa energetycznego w UE, Warszawa 2010, s. 17.

prof. UŚ dr hab. Mirosław Pawełczyk

Doktor habilitowany nauk prawnych, radca prawny, profesor nadzwyczajny w Katedrze Publicznego Prawa Gospodarczego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego, partner zarządzający w Kancelarii Radców Prawnych Pawełczyk&Szura Spółka Partnerska. Prezes Zarządu Polskiej Fundacji Prawa Konkurencji i Regulacji Sektorowej Ius Publicum w Warszawie. Autor ponad 150 publikacji naukowych, m.in. z zakresu prawa gospodarczego, prawa konkurencji, prawa energetycznego i prawa rynku kapitałowego. Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej PKP S.A. Kontakt e-mail: pawelczyk@pawelczyk.pl

KONCESJA JAKO PRAWNY INSTRUMENT BEZPIECZEŃSTWA ENERGETYCZNEGO

prof. n dr hab. Filip Elżanowski

(streszczenie referatu)

W art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1829, z późn. zm., dalej: „ustawa o swobodzie działalności gospodarczej”) określony został katalog działalności gospodarczych, której wykonywanie wymaga uzyskania koncesji. Należy jednak zwrócić uwagę, że ustawa o swobodzie działalności gospodarczej nie zdefiniowała samego pojęcia „koncesji”, wskazując jedynie w art. 46 ust. 2, że szczegółowy zakres i warunki wykonywania działalności gospodarczej podlegającej koncesjonowaniu określają przepisy odrębnych ustaw (w tym m.in. ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne [Dz. U. z 2017 r. poz. 220 z późn. zm., dalej: „ustawa – Prawo energetyczne”] – w odniesieniu do działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania, magazynowania lub przeladunku, przesyłania, dystrybucji i obrotu paliwami i energią oraz w zakresie przesyłania dwutlenku węgla w celu jego podziemnego składowania). W odniesieniu do znaczenia koncesji jako instytucji prawnej w doktrynie wskazuje się, iż: *„W literaturze polskiej koncesja jest formą reglamentacji działalności gospodarczej przez państwo. Wyraża zgodę władzy publicznej na podjęcie i wykonywanie działalności gospodarczej przez danego przedsiębiorcę. Obowiązujące przepisy prawne, które zawierają termin <<koncesja>>, nie nadały mu jego właściwego znaczenia. W konsekwencji tego stanu rzeczy owe pojęcie powstało na gruncie doktryny i praktyki orzeczniczej w sposób uwzględniający historyczne uwarunkowania, przesłanki, cele i zakres działalności gospodarczej podlegającej koncesjonowaniu.”*¹ Poglądy dotyczące rozumienia ustawowego pojęcia „koncesji” przedstawiane były także przez judykaturę. Na przykład w wyroku z dnia 8 maja 1998 r., sygn. III ARN 34/98 Sąd Najwyższy uznał, że: *„koncesja jest publicznoprawnym uprawnieniem podmiotowym przyznanym decyzją właściwego organu administracji indywidualnie oznaczonemu podmiotowi, który spełnia ustawowo określone wymagania, zarówno podmiotowe, jak i przedmiotowe, wykonywania określonego rodzaju działalności gospodarczej”*.²

Zgodnie z art. 32 ust. 1 ustawy – Prawo energetyczne uzyskania koncesji udzielanej przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki (dalej: „Prezes URE”) wymaga wykonywanie działalności gospodarczej w zakresie: (1) wytwarzania paliw lub energii, (2) magazynowania paliw gazowych w instalacjach magazynowych, (3) przesyłania lub dystrybucji paliw lub energii, (4) obrotu paliwami i energią oraz (5) przesyłania dwutlenku węgla.

Przesłanki udzielenia koncesji przez Prezesa URE określone są w art. 33 ust. 1 ustawy – Prawo energetyczne³ i należą do nich: (1) posiadanie siedziby na terytorium UE, Szwajcarii, EFTA/EOG lub Turcji, (2) dysponowanie środkami finansowymi w wielkości gwarantującej prawidłowe wykonywanie działalności, bądź udokumentowanie możliwości ich pozyskania, (3) posiadanie możliwości technicznych gwarantujących prawidłowe wykonywanie działalności, (4) zatrudnianie osób o właściwych kwalifikacjach zawodowych, (5) uzyskanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, (6) niezaleganie z zapłatą podatków stanowiących dochód budżetu państwa. Jednocześnie należy uwzględnić przesłanki warunkujące odmowę udzielenia koncesji,

1 I. Reształ, Proces koncesyjny w polskich aktach prawnych, w: M. Rudnicki, K. Sobieraj (red.), Nowe prawo energetyczne, Wydawnictwo KUL, Lublin 2013 r., str. 282

2 I. Reształ, Proces koncesyjny w polskich aktach prawnych, w: M. Rudnicki, K. Sobieraj (red.), Nowe prawo energetyczne, Wydawnictwo KUL, Lublin 2013 r., str. 283

3 Z zastrzeżeniem odrębności dotyczących działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym z zagranicą oraz w zakresie wytwarzania paliw ciekłych i obrotu paliwami ciekłymi z zagranicą.

określone w art. 33 ust. 3 ustawy – Prawo energetyczne: (1) znajdowanie się w postępowaniu upadłościowym lub likwidacji, (2) cofnięcie koncesji w ciągu ostatnich 3 lat z przyczyn wymienionych w art. 58 ust. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, lub wykreślenie z rejestru działalności regulowanej z przyczyn, o których mowa w art. 71 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, (3) skazanie prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe mające związek z prowadzoną działalnością gospodarczą, (4) niezarejestrowanie jako podatnik podatku od towarów i usług, (5) skazanie podmiotu posiadającego wobec wnioskującego o koncesję znaczący wpływ lub sprawującego kontrolę lub współkontrolę prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe mające związek z prowadzoną działalnością gospodarczą.

W ramach postępowań koncesyjnych prowadzonych przez Prezesa URE, wraz z wnioskiem koncesyjnym konieczne jest złożenie szeregu dokumentów potwierdzających spełnianie przez wnioskodawcę warunków udzielenia koncesji. Na przykład w przypadku koncesji na działalność w zakresie dystrybucji energii elektrycznej, zgodnie z wymogami Prezesa URE konieczne jest złożenie następujących dokumentów wykazujących spełnianie przez wnioskodawcę:

- warunków formalnoprawnych – m.in. informacje z Krajowego Rejestru Karnego o niekaralności osób uprawnionych do reprezentowania wnioskodawcy/ członków rady nadzorczej wnioskodawcy/ wnioskodawcy jako podmiotu zbiorowego/ podmiotu posiadającego wobec wnioskodawcy znaczący wpływ lub sprawujących nad nim kontrolę lub współkontrolę – jako podmiotu zbiorowego;

- warunków technicznych – m.in. opis sieci elektroenergetycznych wykorzystywanych do prowadzenia działalności, projekt plany rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną, pozwolenie na użytkowanie oraz protokół sprawdzenia technicznego, dopuszczenia i przyjęcia do eksploatacji urządzeń, instalacji i sieci;

- warunków finansowych – m.in. sprawozdania finansowe z ostatnich trzech lat, zaświadczenie z banku określające wielkość obrotów po stronie Wn i Ma, zdolność płatniczą i kredytową, zaświadczenie z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych stwierdzające, że przedsiębiorca nie zalega z wpłatą składek na ubezpieczenia społeczne, zaświadczenie z właściwego urzędu celno-skarbowego stwierdzające, że przedsiębiorca nie zalega ze zobowiązaniami wobec budżetu państwa.

Analizując kwestię koncesjonowania na rynku energetycznym, zasadne jest również rozważenie celu jakemu służy ta reglamentacja działalności gospodarczej. W odniesieniu do tego problemu stawiane były m.in. w następujące tezy: *„Koncesja to jeden z podstawowych i najważniejszych mechanizmów regulacyjnych będących w dyspozycji organów regulacyjnych. Odpowiednie wykorzystanie tej instytucji jest jednym z podstawowych sposobów realizacji polityki energetycznej we wszystkich jej aspektach (..). W zakresie ograniczeń wprowadzanych przez ustawę – Prawo energetyczne i ustawę o swobodzie działalności gospodarczej celem ich jest zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz stabilnej i zrównoważonej polityki energetycznej, co z pewnością stanowi ważny interes publiczny.”*⁴

Należy oceniać, że dzięki analizie wskazanego powyżej, szerokiego zakresu dokumentów dotyczących przedsiębiorcy wnioskującego o udzielenie koncesji, Prezes URE może dokonywać rozstrzygnięć w prowadzonych postępowaniach administracyjnych udzielając koncesji wyłącznie tym podmiotom, które dają rękojmię prawidłowego wykonywania koncesjonowanej działalności. Uznając, że system koncesjonowania powinien zapewniać dopuszczanie do działania na rynku energetycznym wyłącznie wiarygodnych podmiotów, co z kolei powinno przekładać się na bezpieczeństwo obrotu na

4 F. M. Elżanowski, Polityka energetyczna. Prawne instrumenty realizacji, LexisNexis, Warszawa 2008 r., str. 55-56.

tym rynku, należy zgodzić z przedstawionym powyżej poglądem, iż celem systemu koncesjonowania przedsiębiorstw energetycznych jest zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego.

Najświeższym przykładem zmian legislacyjnych w zakresie wymagań obowiązujących koncesjonowane przedsiębiorstwa energetyczne są rozwiązania zawarte w ustawie z dnia 22 lipca 2016 r. o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw (Dz. z 2016 r. poz. 1165 z późn. zm.), stanowiącej część tzw. „pakietu paliwowego”, którego celem było „uszczelnienie” systemu koncesyjnego, w szczególności w odniesieniu do rynku paliw ciekłych. Przykład tej ustawy może być przywoływany dla potwierdzenia tezy, iż skutecznie funkcjonujący system koncesyjny służy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego. W uzasadnieniu do projektu tej ustawy projektodawcy wskazali że: *„Zakładanym rezultatem wprowadzanych zmian ma być skuteczne zwalczanie nadużyć w sektorze paliw poprzez ograniczenie możliwości prowadzenia działalności w sposób nielegalny, a z drugiej strony umożliwienie szybkiej identyfikacji i karania takiej działalności, co ma przełożyć się m.in. na lepszą ścigalność danin publicznych. W perspektywie długofalowej projektowane regulacje będą promować uczciwą konkurencję, wzrost bezpieczeństwa konsumentów paliw ciekłych oraz bezpieczeństwa technicznego wykorzystywanej infrastruktury paliwowej oraz wzmacniać bezpieczeństwo paliwowe państwa.”*

dr hab. Filip Elżanowski

Radca prawny, doktor habilitowany nauk prawnych, profesor nadzwyczajny w Katedrze Prawa i Postępowania Administracyjnego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, absolwent Centrum Europejskiego Uniwersytetu Warszawskiego oraz Centrum Prawa Amerykańskiego Uniwersytetu Warszawskiego. Pełnomocnik Zarządu Agencji Rozwoju Przemysłu S.A, arbiter Sądu Arbitrażowego przy Izbie Energetyki Przemysłowej i Odbiorców Energii, arbiter w sądzie arbitrażowym Towarowej Gieldy Energii S.A. Członek prezydium komisji prawnej Rady Narodowego Programu Redukcji Emisji działającej przy Ministrze Gospodarki pod przewodnictwem prof. J. Buzka (Rada zajmuje się opiniowaniem projektów aktów prawnych związanych z szeroko rozumianą polityką energetyczno-klimatyczną), były ekspert Centrum Informacji o Rynku Energii, autor opinii prawnych i ekspertyz m.in. z zakresu prawa energetycznego oraz wykładni i stosowani prawa w sektorze energetycznym. Ekspert Forum Odbiorców Energii Elektrycznej i Gazu w zakresie procesu legislacyjnego (udział w komisjach sejmowych i senackich, konsultowanie projektów aktów prawnych), członek International Federation of Industrial Energy Consumers. Kontakt e-mail: filip.elzanowski@echw.pl

ROZWÓJ KLASTRÓW ENERGII W POLSCE

dr Marzena Czarnecka

(streszczenie referatu)

W ostatnim czasie nastąpiła ważna zmiana prawa energetycznego, która wprowadziła formułę klastrów energii. Pytanie jednak czy zastosowane regulacje prawne są dostateczne dla uruchomienia procesu zmian, czy nie należy ich zmodyfikować, a jeżeli tak to w jakim zakresie. Wprowadzona ustawą o OZE, koncepcja klastrów energii wpisuje się w propozycje określone w „Pakiecie zimowym”. Zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 15a ustawy o OZE (Dz.U. 2015 poz. 478, ze zm.), klastery energii to cywilnoprawne porozumienie w skład którego mogą wchodzić osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki oraz instytuty badawcze lub jednostki samorządu terytorialnego. Zgodnie z intencją ustawodawców jego celem ma być wytwarzanie i równoważenie zapotrzebowania, dystrybucji lub obrotu energią w ramach sieci dystrybucyjnej o napięciu znamionowym niższym niż 110 kV. Obszar działania klastra nie może przekraczać granic jednego powiatu lub pięciu gmin. Zadaniem klastrów ma być zatem tworzenie samowystarczalnych obiegów energetycznych, które miałyby jednak dostęp do sieci i mogły być w razie konieczności zasilane zewnątrz. W tym znaczeniu klaster różni się od koncepcji tzw. wysp energetycznych, które całkowicie zostają pozbawione dostępu do publicznie dostępnej sieci. Praktyczne funkcjonowanie klastra wymaga jeszcze dalszych uregulowań. Analizę klastrów energii należałoby oprzeć na wynikach ekspertyzy przygotowanej na zlecenie Ministerstwa Energii. W zakresie klastrów energii konieczna jest analiza porozumienia, czyli umowy nienazwanej zawieranej pomiędzy podmiotami chcącymi utworzyć klastery, która prowadzi do powołania koordynatora. Z uwagi na brak formalnych wymogów takiej umowy może ona zawierać w sobie np. postanowienia charakterystyczne dla umowy spółki cywilnej. Istotą porozumienia ma być określenie zasad współdziałania stron w celu realizacji założonego celu, wybranie formy prawnej koordynatora, a także modelu i przedmiotu działalności klastra. W zakresie nieuregulowanym w umowie powołującej klastery, zastosowanie znajdują odpowiednie przepisy Kodeksu cywilnego. Autorzy ekspertyzy wyróżniają dwa rodzaje umów zawieranych w ramach klastra. Do umów wewnętrznych, tj. zawieranych pomiędzy członkami klastra, możemy zaliczyć opisaną wyżej umowę powołującą klastery, umowę na sprzedaż energii elektrycznej/ciepła/gazu koordynatorowi klastra pełniącemu rolę spółki obrotu, a także umowę sprzedaży energii przez koordynatora odbiorcy będącemu członkiem klastra. Wśród umów zewnętrznych autorzy wyróżniają z kolei: umowę o świadczenie usługi dystrybucyjnej oraz umowę sprzedaży energii odbiorcom niebędącym członkami klastra. Do katalogu możliwych do wyobrażenia umów należy dodać także umowy zawierane przez koordynatora z innymi podmiotami obrotu gospodarczego, jak np. umowy na usługi doradcze, dostępu do Internetu, usługi księgowo czy zakup środków trwałych. Nie jest możliwe stworzenie zamkniętego katalogu umów zawieranych w związku z prowadzeniem działalności klastrowej. Ich liczba oraz rodzaj zależą od konkretnych uwarunkowań w zakresie działalności klastra. Konieczne jest również określenie roli i zasad funkcjonowania koordynatora klastra. Analiza efektywności klastra energii obejmuje przede wszystkim porównanie wskaźników finansowych dla inwestycji zrealizowanych poza i w ramach klastra.

Słowa kluczowe: klastery energii, bezpieczeństwo energetyczne

dr Marzena Czarnecka

Doktor nauk ekonomicznych, radca prawny. Adiunkt w Katedrze Prawa Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. Od 1999 roku związana w branżą energetyczną. Współpracownik największych firm w branży energetycznej w ramach Kancelarii Radców Prawnych Ogłodek, Czarnecka. Koordynator sektora energetycznego Centrum Studiów Antymonopolowych i Regulacyjnych Uniwersytetu Warszawskiego, członek Komitetu Redakcyjnego internetowego Kwartalnika Antymonopolowego i Regulacyjnego. Współautorka komentarza do ustawy Prawo Energetyczne. E-mail: marzena.czarnecka@ue.katowice.pl

REGULATOR SEKTOROWY PALIW I ENERGII – MIĘDZY REGLAMENTACJĄ A PROMOCJĄ RYNKU. ROZWAŻANIA NA TLE ORZECZNICTWA DOTYCZĄCEGO TARYFY

dr Zdzisław Muras

(streszczenie referatu)

Przedmiotem referatu będzie analiza dwóch tez:

Teza 1:

- Rynek energii elektrycznej i rynek gazu jest dwuelementowy, przy czym występowanie każdego z tych elementów stanowi nie tylko warunek niezbędny ale i konieczny, abyśmy mogli o tym rynku mówić, tj.:
 - rynek towaru (energia elektryczna i gaz ziemny),
 - rynek usług – przesyłania i/lub dystrybucji.

Teza 2:

- Energia elektryczna jest postrzegana jako dobro powszechne, natomiast gaz ziemny jako dobro pierwszej potrzeby.

dr Zdzisław Muras

Doktor nauk prawnych, radca prawny, Dyrektor Departamentu Prawnego i Rozstrzygania Sporów URE, doświadczony wykładowca. Autor i współautor kilkudziesięciu publikacji naukowych, w tym dziewiętnastu książek i opracowań zwartych, licznych głos do orzeczeń Sądu Najwyższego i artykułów z zakresu postępowania karnego, prawa wykroczeń, administracyjnego, gospodarczego oraz prawa energetycznego (związanych z energetyką odnawialną, efektywnością energetyczną, kogeneracją, koncesjonowaniem, czy rynkiem paliw ciekłych). Jest redaktorem i współautorem m.in. komentarza do Prawa energetycznego (2016 r.) oraz autorem podręczników Podstawy prawa (2017) i Encyklopedyczny zarys prawa. Prawo dla ekonomistów (2005).

UWARUNKOWANIA PRAWNE REALIZACJI STRATEGII NA RZECZ ODPOWIEDZIALNEGO ROZWOJU W OBSZARZE ENERGETYKI – WYBRANE PROBLEMY

dr hab. Adam Szafrański

(streszczenie referatu)

Przyjęta w dniu 14 lutego 2017 r. przez Radę Ministrów Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest obszernym dokumentem. Liczy bowiem ponad 400 stron. Na szczęście dla czytelnika, rozdział poświęcony energii nie jest mocno rozbudowany i daje się objąć myślą syntetyzującą, umożliwiającą wskazanie ważkich zagadnień prawnych rodzących się w konsekwencji Strategii.

Jak każdy tego typu dokument zawiera on część diagnostyczną i prognostyczno-zobowiązującą. Podobnie też, jak każdy tego typu dokument zawiera on wiele ogólnych sformułowań, które wymagają doprecyzowania (jak wskazuje się w Strategii chodzi tu przede wszystkim o Polską Politykę Energetyczną do 2050 r.). Niemniej jednak dokument zobowiązuje organy państwa do podjęcia konkretnych działań, przede wszystkim zrealizowania projektów strategicznych.

Do projektów strategicznych w obszarze energii zaliczono:

- budowę rynku mocy;
- opracowanie programu polskiej polityki jądrowej bez ostatecznego rozstrzygnięcia, czy siłownia jądrowa zostanie wybudowana;
- budowę hubu gazowego – centrum przesyłu i rozdziału gazu dla państw Europy Środkowo-Wschodniej;
- opracowanie programu budowy inteligentnej sieci elektroenergetycznej w Polsce;
- opracowanie programu rozwoju elektromobilności;
- rozwój i wykorzystanie potencjału geotermalnego w Polsce.

Każdy z tych projektów strategicznych wymaga właściwego otoczenia regulacyjnego, na co zresztą zwracają uwagę autorzy Strategii, podnosząc potrzebę stabilności prawa. Wydaje się jednak, że zwłaszcza dwa projekty strategiczne bez właściwych regulacji prawnych na poziomie ustawowym nie są w stanie funkcjonować w prawidłowy sposób i wymagają aktywności ustawodawcy. Do nich należy zaliczyć budowę rynku mocy (w kooperacji z Komisją Europejską) oraz elektromobilność. I w jednym i w drugim przypadku zostały opracowane projekty aktów prawnych. Są to projekt ustawy o rynku mocy oraz projekt ustawy o elektromobilności i paliwach alternatywnych.

W przypadku rynku mocy nie ma wątpliwości, że to właśnie prawo kreuje ten rynek, właściwa więc legislacja stanowi warunek *sine qua non*. Prawne uwarunkowania budowy tego rynku to prawo Unii Europejskiej w zakresie pomocy publicznej z uwzględnieniem celów Unii dotyczących gospodarki niskoemisyjnej. Tymczasem, jak wiadomo, rynek mocy kreowałby wsparcie dla energetyki opartej na węglu kamiennym i brunatnym. Przyszłość regulacji zależy zatem w dużym stopniu od uzgodnień z Komisją Europejską.

Elektromobilność jest już natomiast faktem w tej chwili. Użytkownicy samochodów wyłącznie o napędzie elektrycznym doświadczają jednak na co dzień, że jest to rynek raczkujący i bez wsparcia ze strony państwa pozostanie na takim poziomie. Chodzi przy tym o wsparcie finansowe oraz także o właściwe prawo, które regulowałoby kwestie wątpliwe.

Do trzech najważniejszych kwestii, nie o charakterze finansowym, należy określenie stron stosunku prawnego usługi ładowania samochodu elektrycznego, wyjaśnienie statusu prawnego publicznie dostępnego punktu ładowania w świetle przepisów prawa budowlanego oraz wyjaśnienie potrzeby uzyskiwania koncesji przez operatora infrastruktury lub dostawcy usługi ładowania. Wyjaśnienie tych zagadnień nie spowoduje jednak utworzenia drogi elektromobilności w Polsce. Bez infrastruktury punktów ładowania rynek ten nie zacznie funkcjonować. Doświadczenia innych państw wskazują, że to państwo wzięło na siebie ciężar zorganizowania tej infrastruktury wskazując podmioty odpowiedzialne za organizację i finansowanie.

W odniesieniu do rynku pojazdów elektrycznych na powyższe pytania odpowiedzi udzielają Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/94/UE z 22.10.2014 r. w sprawie rozwoju infrastruktury paliw alternatywnych, Plan Rozwoju Elektromobilności, Krajowe Ramy Polityki Rozwoju Infrastruktury Paliw Alternatywnych (obydwa przyjęte przez Radę Ministrów w marcu 2017 r.) oraz projekt ustawy o elektromobilności i paliwach alternatywnych z 26 kwietnia 2017 r.

dr hab. Adam Szafrński

Doktor habilitowany nauk prawnych, pracownik naukowy na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego, były Prezes Urzędu Regulacji Energetyki

MAGAZYNOWANIE ENERGII W KONTEKŚCIE WYZWAŃ REGULACYJNYCH. PRZYKŁADY DOŚWIADCZEŃ Z INNYCH JURYSDYKCJI I POSTULATY *DE LEGE FERENDA* DLA SYSTEMU POLSKIEGO

mec. Andrzej Nentwig, mec. Andrzej Walkiewicz

(streszczenie referatu)

Przedmiotem wystąpienia będzie wskazanie korzyści płynących z możliwości magazynowania energii elektrycznej, do których zaliczyć należy: (1) dalszy rozwój odnawialnych źródeł energii (OZE), szczególnie tych charakteryzujących się nierównomierną (zwłaszcza krótkookresowo) generacją, tj. źródeł wiatrowych oraz fotowoltaicznych, a także wydajniejsze funkcjonowanie tych źródeł, (2) wzrost efektywności źródeł konwencjonalnych, który może się przełożyć na zmniejszenie potrzeb w zakresie budowy nowych jednostek wytwórczych, (3) większą łatwość bilansowania systemów elektroenergetycznych, (4) zmniejszenie strat sieciowych oraz ryzyka po stronie odbiorców związanego z awarią sieci, (5) rozwój elektromobilności, (7) rozwój energetyki rozproszonej oraz związane z nim zmniejszenie kosztów energii dla odbiorców (wynikające z braku konieczności uiszczania opłat dystrybucyjnych).

Wystąpienie zawierało będzie również podsumowanie regulacji dotyczących magazynowania energii elektrycznej (uwzględniający zarówno przepisy obowiązujące - zawarte w ustawie o odnawialnych źródłach energii, jak i przepisy projektowanej ustawy o elektromobilności i paliwach alternatywnych) oraz wskazanie obszarów, które wymagają jeszcze uregulowania, mając na względzie dalszy rozwój magazynowania energii elektrycznej.

Zastanowimy się także nad zasadnością działania instalacji magazynowania energii zarówno jako "nie-odbiorca", jak i w funkcjonalnym oderwaniu od jednostek wytwórczych (obecnie jednoznaczne powiązanie z instalacjami OZE, w tym hybrydowymi), a np. jako część systemu elektroenergetycznego albo instalację służącą do prowadzenia odrębnego rodzaju działalności gospodarczej, podlegającej wymogom Prawa energetycznego. Zwrócimy także uwagę na doświadczenia związane z magazynowaniem energii elektrycznej pochodzące z innych państw (w szczególności z Wielkiej Brytanii, Niemiec i USA).

mec. Andrzej Nentwig

Adwokat, doradzający od ponad 10 lat największym polskim i międzynarodowym firmom z sektora elektroenergetycznego, gazowego, ciepłowniczego oraz paliwowego (w tym największej w Polsce spółce gazowniczej, wiodącym wytwórcom lub dystrybutorom energii oraz spółkom obrotu energią w Polsce).

mec. Andrzej Walkiewicz

Radca prawny, posiada doświadczenie w prowadzeniu spraw związanych z prawem energetycznym, dotyczących m.in.: koncesjonowania, taryf, źródeł odnawialnych i kogeneracyjnych, gwarancji pochodzenia, przyłączania do sieci źródeł wytwórczych, w tym farm wiatrowych, stosowania zasady TPA, instrukcji ruchu i eksploatacji sieci przesyłowej i sieci dystrybucyjnych, przyznawania operatorom certyfikatów niezależności, kwestii związanych z przedterminowym rozwiązaniem kontraktów długoterminowych sprzedaży mocy i energii elektrycznej oraz pokrywania powstałych u wytwórców kosztów osieroconych, itp.

UMOWA BILETOWA JAKO NOWA FORMA REALIZACJI OBOWIĄZKU TWORZENIA I UTRZYMANIA ZAPASÓW OBOWIĄZKOWYCH GAZU ZIEMNEGO

mgr Marcin Krasniewski

(streszczenie referatu)

Ustawa z dnia 22 lipca 2016 r. o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2016, poz. 1165) wprowadziła szereg zmian w prawie energetycznym. Istotne zmiany dokonały się na gruncie ustawy o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym (tj. Dz. U. 2016 r. poz. 1986), dalej jako: ustawa o zapasach. Nowelizacja zmieniła stan prawny w zakresie tworzenia, utrzymywania oraz finansowania zapasów gazu ziemnego. Zgodnie z art. 2 pkt. 7 ustawy o zapasach przez gaz ziemny należy rozumieć gaz ziemny wysokometanowy lub zaazotowany, we wszystkich stadiach skupienia, w tym skroplony gaz ziemny (LNG) i sprężony gaz ziemny (CNG).

Za kluczowe zmiany w zakresie rynku gazu ziemnego należy uznać rozszerzenie zakresu obowiązku utrzymywania zapasów obowiązkowych gazu ziemnego. Po nowelizacji bowiem ustawa o zapasach rozróżnia dwie kategorie podmiotów zobowiązanych do utrzymywania zapasów obowiązkowych gazu ziemnego (art. 24 ust. 1 ustawy o zapasach):

- przedsiębiorstwo energetyczne wykonujące działalność gospodarczą w zakresie obrotu gazem ziemnym z zagranicą;
- podmiot dokonujący przywozu gazu ziemnego są obowiązani do utrzymywania zapasów obowiązkowych gazu ziemnego.

Jednocześnie wprowadzono nowy sposób realizacji obowiązku utrzymywania zapasów gazu ziemnego, co można uznać zaraz po rozszerzeniu zakresu podmiotowego obowiązku, za kluczową zmianę. Nowelizacja dopuszcza bowiem usługę biletową. Zgodnie z art. 24b ust. 1 ustawy o zapasach: *Przedsiębiorstwo energetyczne wykonujące działalność gospodarczą w zakresie obrotu gazem ziemnym z zagranicą i podmiot dokonujący przywozu gazu ziemnego mogą zlecić, po uzyskaniu zgody Prezesa URE na podstawie umowy, wykonywanie zadań w zakresie utrzymywania zapasów obowiązkowych gazu ziemnego innemu przedsiębiorstwu energetycznemu wykonującemu działalność gospodarczą w zakresie obrotu gazem ziemnym z zagranicą lub podmiotowi dokonującemu przywozu gazu ziemnego.*

Nowelizacja wprowadza zatem możliwość realizacji obowiązku zapasowego poprzez zawarcie umowy zlecenia utrzymywania zapasów obowiązkowych (tzw. umowa biletowa), zawieranej przez podmiot zobowiązany do utrzymywania zapasów obowiązkowych (zlecający usługę) z innym podmiotem zobowiązanym (przyjmujący zlecenie na utrzymywanie zapasów obowiązkowych). Jednocześnie podmiot przyjmujący zlecenie, nie może zlecić jego wykonywania innemu podmiotowi.

Zaproponowany temat referatu jest aktualny, albowiem bieżący rok kalendarzowy (2017) stoi pod znakiem problemów wywoływanych przez zmiany w ustawie o zapasach. Ponadto z uwagi na bardzo napięty harmonogram istnieje ryzyko, że część podmiotów zobowiązanych nie

zdaży z rozpoczęciem realizacji obowiązku utrzymywania zapasów z dniem 1 października 2017 roku.

W referacie autor zwróci uwagę na obligatoryjne elementy umowy biletowej, zakres kontroli dokonywanej przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki przed wyrażeniem/odmową wyrażenia zgody na zawarcie umowy biletowej, zakres czasowy obowiązywania umowy biletowej, dopuszczalność orientacyjnego określenia obligatoryjnych elementów umowy oraz tryb zawierania umowy biletowej.

Słowa kluczowe: gaz ziemny, obowiązkowe zapasy gazu ziemnego, usługa biletowa, umowa biletowa, podmiot zobowiązany, Prezes Urzędu Regulacji Energetyki

mgr Marcin Kraśniewski

Doktorant w Katedrze Europejskiego Prawa Gospodarczego (Zakład Prawa Gospodarczego Publicznego) Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego, Prezes Zarządu Naukowego Koła Prawa Energetycznego i Innych Sektorów Infrastrukturalnych Uniwersytetu Łódzkiego oraz Sekretarz Rady Naukowej Polskiej Fundacji Prawa Konkurencji i Regulacji Sektorowej *Ius Publicum*. Pracownik w Departamencie Zarządzania Grupą Kapitałową Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa S.A. (Centrala Spółki). Organizator I. Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Bezpieczeństwo i regulacja na rynku energetycznym” i współorganizator cyklu konferencji „Konsument na rynku kolejowych przewozów pasażerskich”. Specjalizuje się w prawie kolejowym, energetycznym oraz pocztowym.

Kontakt e-mail: marcin.krasniewski@unilodz.eu

ODBUDOWA SYSTEMU ELEKTROENERGETYCZNEGO NA WYPADEK BLACKOUT'U

mec. Michał Piekarski

(streszczenie referatu)

W ostatnim czasie wizja „Blackout’u” stała się zagrożeniem istniejącym w świadomości społecznej i jednym z tematów debaty publicznej. Równocześnie należy pamiętać, że zagrożenie blackout’em czy też tzw. awarią katastrofalną istnieje tak długo jak długo funkcjonuje zorganizowany system sieci elektroenergetycznych. Wyłączenia tychże sieci, a co za tym idzie wytwórców i odbiorców energii elektrycznej na polecenie operatora sieci przesyłowych („OSP”) lub realizowane samoczynnie za pomocą tzw. automatyki samoczynnego odciążania były, są i będą występować niezależnie od poczynionych nakładów w infrastrukturę sieciową i wytwórczą, co pokazują przykłady z całego Świata. Do przykładów tych zaliczyć można te najbardziej spektakularne jak dwa ogromne blackout’y z 2003 roku (USA i Włochy), czy też awarię katastrofalną z lipca 2012 roku, która w Indiach objęła swym zasięgiem ponad 600 mln ludzi.

Powyższa konstatacja nie oznacza, że obrony systemu elektroenergetycznego nie można wzmacniać przez różnego rodzaju rozwiązania, regulacje i wielomiliardowe inwestycje. Niemożliwość całkowitego jednak wykluczenia awarii katastrofalnych zmusza nas również do opracowania i inwestowania w strategię i metody odbudowy Krajowego Systemu Elektroenergetycznego („KSE”). Odbudowa ta w Polsce była do połowy roku 2016 w przeważającej, jeśli nie wyłącznej mierze oparta o pracę instalacji wodnych posiadających zaplecze technologiczne do tzw. black-startu. W tym świetle wydarzeniem o szczególnej doniosłości faktycznej ale i prawnej było podpisanie przez Polskie Sieci Elektroenergetyczne („PSE”) umowy o świadczenie usługi odbudowy KSE z pierwszą elektrociepłownią opalaną gazem - Elektrociepłownią Nowa Sarzyna („ENS”). Umowa ta otworzyła nowy rozdział w zdolnościach odbudowy KSE, w tym przez umożliwienie nowego źródła i kierunku podania napięcia w krytycznym dla systemu elektroenergetycznego momencie awarii katastrofalnej.

Na dzień dzisiejszy odbudowę KSE reguluje szereg przepisów powszechnie obowiązujących, regulaminów, instrukcji i innych dokumentów, w tym umów dwustronnych, jak przywołana wyżej umowa pomiędzy PSE a ENS. Ich korelacja i wzajemna zależność tworzy otoczenie regulacyjne odbudowy systemu elektroenergetycznego w Polsce

mec. Michał Piekarski

Kieruje praktyką energetyczną w Warszawie. Posiada szerokie doświadczenie sektorowe, które zdobył jako prawnik zatrudniony w międzynarodowych kancelariach prawnych oraz radca prawny w największej prywatnej grupie energetycznej w Polsce. Specjalizuje się w kompleksowym doradztwie prawnym na rzecz spółek z sektora energetycznego, w tym w szczególności w kwestiach regulacyjnych i transakcjach związanych z wytwarzaniem, obrotem oraz dystrybucją energii elektrycznej, ciepła, gazu i paliw.

PREZES URE JAKO SZCZEGÓLNY PODMIOT W ZAPEWNIANIU BEZPIECZEŃSTWA ENERGETYCZNEGO

mgr Michał Karpiński

(streszczenie referatu)

Nie można mówić o właściwej, tj. pełnej liberalizacji rynku energetycznego bez jego należytej kontroli, prowadzącej się do kreowania w drodze przymusu administracyjnego czynników brakujących w otoczeniu monopolistów, zatem czynników kształtujących ceny i inne parametry wymiany towarów, zapewnianej przez niezależne od ewentualnych nacisków grup interesów krajowe organy regulacji sektora energetycznego.

Nie można przy tym nie przecenić znaczenia organu regulacji rynku energetycznego dla funkcjonowania rynku energetycznego, w szczególności gdy weźmie się pod rozwagę zachodzące zmiany na rynkach energetycznych państw członkowskich UE. Kluczowym w ocenie autora zadaniem organów regulacyjnych jest obowiązek przyczyniania się do zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego, przejawiającego się w sprawowaniu przez organy regulacyjne nadzoru nad rynkiem energetycznym w celu zapobieżenia jakimkolwiek przejawom naruszania konkurencji. Nie mniej ważne pozostaje, aby organy regulacyjne posiadały właściwe instrumenty prawne zapewniające równowagę między liberalizacją rynku energetycznego (w tym uwolnieniem cen energii i gazu), a koniecznością zapewnienia ochrony odbiorców końcowych, w tym szczególnie odbiorców wrażliwych.

Takim organem w myśl PrEnergU ma być Prezes URE. Organ ten, pozostając centralnym organem administracji rządowej, jest powołany do realizacji zadań z zakresu regulacji gospodarki paliwami i energią, jak również i promowania konkurencji w ramach szeroko rozumianego sektora energetycznego. Jest on również jednym z kluczowych podmiotów bezpieczeństwa energetycznego (adresatów szeregu norm prawnych, które w pewnym uproszczeniu można sprowadzić do szczególnej postaci klauzuli interesu publicznego uzasadniającej ograniczanie swobody prowadzenia działalności gospodarczej).

Przedmiotem opracowania jest nie tylko określenie kompetencji Prezesa URE w kontekście bezpieczeństwa energetycznego, lecz również rozważenie, na ile obecnie obowiązujące uregulowania prawne gwarantują pełną (tak materialną jak i formalną) niezależność Prezesa URE. Tyło bowiem niezależny organ regulacyjny ma możliwość prowadzenia skutecznej i bezstronnej polityki regulacyjnej, stając się jej samodzielnym kreatorem. W innym przypadku ewentualny brak formalnej niezależności Prezesa URE może stanowić potencjalne zagrożenie dla podejmowania przez ten organ decyzji koniecznych dla właściwego funkcjonowania rynku energetycznego w Polsce (takich jak uwolnienie cen energii, gdy polski rynek energetyczny osiągnie już stan pełnej konkurencyjności), które są społecznie wrażliwe, a w konsekwencji mogą budzić sprzeciw o charakterze politycznym.

Słowa kluczowe: Prezes Urzędu Regulacji Energetyki, regulacja, kompetencje, bezpieczeństwo energetyczne

mgr Michał Karpiński

Doktorant na Katedrze Publicznego Prawa Gospodarczego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Prawnik w Kancelarii radcy prawnego dr hab. Mirosława Pawelczyka w Warszawie.

POZYTYWNY WPŁYW ROZWOJU SEKTORA ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII NA BEZPIECZEŃSTWO SIECI ELEKTROENERGETYCZNYCH

mgr Mateusz Izbicki

(streszczenie referatu)

Przedmiotem referatu jest wykazanie pozytywnego wpływu rozwoju sektora energii odnawialnej na stan polskich sieci elektroenergetycznych. Podstawą tezy autora jest powiązanie dwóch obowiązków nałożonych na operatorów sieci, zgodnie z którymi, operator z jednej strony zobowiązany jest przyłączyć wszystkie zainteresowane podmioty do zarządzanej sieci, podczas gdy równocześnie ma obowiązek jest zagwarantować, że sieć pozostaje w odpowiednim stanie do realizacji zapotrzebowania na energię elektryczną. Połączenie wspomnianych powyżej obowiązków prowadzi do stwierdzenia, że operatorzy sieci są zobowiązani do utrzymania i rozbudowywania sieci, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju możliwości przyłączeniowych. Modernizacja technologiczna i adaptacja sieci powinna postępować wraz z rosnącą liczbą producentów energii elektrycznej ubiegających się o przyłączenie. Energia odnawialna wykorzystuje terytorialnie rozproszone źródła energii i wymaga dużej liczby przyłączy w różnych punktach sieci, co dodatkowo stymuluje rozwój sieci elektroenergetycznych. Autor w tym referacie koncentruje swoją uwagę na elementach tych dwóch obowiązków, które według niego mają największy wpływ na rozwój sieci elektroenergetycznych.

Słowa Kluczowe: dostęp stron trzecich, odnawialne źródła energii, obowiązek utrzymania sieci, bezpieczeństwo energetyczne

mgr Mateusz Izbicki

Radca prawny i asystent w Katedrze Europejskiego Prawa Gospodarczego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego. Absolwent pierwszego cyklu kursu międzynarodowego prawa porównawczego organizowanego przez Uniwersytet w Strasbourgu. Uczestnik szeregu projektów unijnych - [m.in.](#) "Forum for Bio-Based Innovation in Public Procurement - InnProBio" oraz „Bioenergia dla Regionu”. Autor szeregu publikacji, ekspertyz oraz referatów z zakresu funkcjonowania sektora elektroenergetycznego, odnawialnych źródeł energii oraz procesów inwestycyjnych w energetyce. Wykładowca szeregu szkoleń z zakresu prawa energetycznego organizowanych w ramach projektów realizowanych ze środków Unii Europejskiej.

POZASĄDOWE SPORY KONSUMENCKIE W ENERGETYCE: JAK DOSTOSOWAĆ SIĘ DO NOWYCH REGULACJI?

mec. Jarosław Sroczyński

(streszczenie referatu)

Od dnia 10 stycznia 2017 r. obowiązuje ustawa z dnia 23 września 2016 r. o pozasądowym rozwiązywaniu sporów konsumenckich, implementująca unijną dyrektywę 2013/11/UE w sprawie alternatywnych metod rozstrzygania sporów konsumenckich (tzw. ADR). Ustawa opiera się na zasadzie dobrowolności korzystania przez konsumentów z tej formy rozwiązywania sporów wynikających z umów zawieranych z przedsiębiorcami. Celem ustawy jest stworzenie warunków dla szybkiego i taniego sposobu rozwiązywania tych sporów, bez uszczerbku jednak dla drogi sądowej oraz innych form ADR. Ustawa wprowadza obszerne zmiany Prawa energetycznego, powołując Koordynatora do spraw negocjacji, działającego przy Prezesie URE. Koordynator prowadzi postępowania, umożliwiając zbliżenie stanowisk stron w celu rozwiązania sporu przez jego strony lub przedstawiając stronom propozycję rozwiązania sporu. Koordynator może narzucić stronom sposób rozwiązania sporu tylko za ich obopólną zgodą na poddanie się takiemu rozstrzygnięciu. Kompetencje Koordynatora są zatem zasadniczo inne, aniżeli sądu czy arbitra wydającego orzeczenia władcze. Ponadto, każda ze stron może wycofać się z postępowania przed Koordynatorem na dowolnym jego etapie. Przedsiębiorcy energetyczni mogą, lecz nie muszą, zobowiązać się do korzystania z tej formy rozwiązywania sporów konsumenckich, jednakże brak oświadczenia w tej kwestii skutkuje uznaniem, że przedsiębiorca wyraził zgodę. Na przedsiębiorcy energetycznym, który zobowiązał się do pozasądowego rozwiązywania sporów, spoczywają określone w nowej ustawie obowiązki informacyjne względem odbiorców paliw lub energii. Referat skupia się na analizie tych oraz innych obowiązków w zakresie dostosowania się przedsiębiorców energetycznych do wymogów nowej ustawy. Powstają bowiem na tle ustawy istotne pytania. Jedno z nich dotyczy swobody przedsiębiorcy energetycznego do całkowitej rezygnacji z pozasądowej formy rozwiązywania sporów z odbiorcami (opt-out). Kolejne pytanie dotyczy skutków częstotliwego uchylania się przedsiębiorcy od udziału w postępowaniach przez Koordynatorem. Kwestia ta może wpływać na percepcję skuteczności nowej ustawy, w kontekście szerokiego zakresu uprawnień odbiorców do wszczynania postępowań. Istotne znaczenie ma również nałożony na przedsiębiorcę energetycznego zakaz wstrzymywania dostarczania paliw lub energii do czasu rozwiązania sporu z odbiorcą przez Koordynatora. W referacie uwzględnione także zostały projekty rozporządzeń wykonawczych do ustawy o pozasądowym rozwiązywaniu sporów konsumenckich, w zakresie w jakim regulują one lub wyjaśniają kwestie proceduralne związane z jej stosowaniem przez przedsiębiorców energetycznych.

Słowa kluczowe: pozasądowe rozstrzygnięcie sporów, Koordynator ds. negocjacji, dostawca energii, odbiorca energii, konsument, UOKiK

mec. Jarosław Sroczyński

Prawnik (absolwent Uniwersytetu Jagiellońskiego) i ekonomista (absolwent Akademii Ekonomicznej w Krakowie). Posiada dwudziestopięcioletnią praktykę w zakresie stosowania polskiego i unijnego prawa konkurencji. Specjalizuje się w szeroko pojętym prawie regulacyjnym, zwłaszcza prawie konkurencji i konsumentów, prawie ochrony dóbr osobistych, ochrony danych osobowych, prawie energetycznym oraz prawie telekomunikacyjnym. Doradza przy zawieraniu umów licencyjnych, dystrybucyjnych, franchisingowych, itp. Prowadzi praktykę także w zakresie spraw o zwalczanie nieuczciwej konkurencji oraz w zakresie tzw. „private enforcement” w sprawach antymonopolowych i konsumenckich. jaroslaw.sroczynski@mslegal.com.pl

PRAWNE RAMY ELEKTROMOBILNOŚCI W POLSCE: WYZWANIA I PROJEKTOWANE ŚRODKI

mec. Maciej Wesołowski

(streszczenie referatu)

Tytuł mojego referatu to "Prawne ramy elektromobilności w Polsce: wyzwania i projektowane środki". Wystąpienie rozpocznę od wprowadzenia do tematu zawierającego omówienie co to jest elektromobilność, jakie są jej zalety i wady oraz jaki ma ona wpływ na rozwój infrastruktury. Następnie przejdę do części omawiającej prawo Unii Europejskiej, w szczególności dyrektywę 2014/94 w sprawie rozwoju infrastruktury paliw alternatywnych. W trzeciej części referatu skupię się na ocenie obecnych polskich uregulowań dotyczących omawianej tematyki oraz na projekcie ustawy o elektromobilności i paliwach alternatywnych. Wystąpienie zakończę ogólnym nakreśleniem szans i wyzwań dla biznesu w związku ze zmieniającym się otoczeniem prawnym. Podczas wystąpienia będę korzystał z prezentacji w *power point*.

mec. Maciej Wesołowski

Radca prawny w dziale Litigation & Regulatory kancelarii prawnej DLA Piper Wiater sp. k. W latach 2007-2010 pracownik Biura Prawnego w Urzędzie Regulacji Energetyki, ostatnio na stanowisku głównego specjalisty. Ukończył etatową aplikację sędziowską i zdał egzamin sędziowski. Doradza podmiotom działającym w sektorach energetycznym i gazowym. Pełnomocnik stron w licznych sprawach, w tym z zakresu regulacji energetyki zarówno przed sądami powszechnymi jak i Sądem Najwyższym oraz sądami administracyjnymi. Reprezentował strony przed Krajową Izbą Odwoławczą w sprawach dot. zamówień publicznych na rynku energetycznym. Autor publikacji dotyczących regulacji i funkcjonowania rynków energetycznych i gazowych w tym współautor komentarza do "Prawa energetycznego " pod red. Z. Murasa i M. Swory. Prowadził wykłady z zakresu prawa energetycznego na polskich i zagranicznych uczelniach oraz liczne szkolenia w tym zakresie.

FORWARDS CZY FUTURES, JAKO PODSTAWOWY INSTRUMENT HANDLU NA RYNKU ENERGII W ŚWIETLE REGULACJI MIFID II. RYZYKO EKWIWALENTNOŚCI KONTRAKTU

mec. Paweł Hawranek, dr hab. Dariusz Michalski

(streszczenie referatu)

Rynek hurtowy energii i jej nośników przechodzi w ostatnim okresie czasu istotne zmiany związane z wejściem w życie unijnych regulacji MiFID II oraz wymogami stawianymi przez już obowiązujące regulacje MAR i EMIR. Jednym z możliwych następstw implementacji do krajowego porządku prawnego dyrektywy oraz bezpośredniego stosowania rozporządzenia unijnego, składających się na pakiet regulacji MiFID II, będzie konieczność dostosowania istniejących obecnie, zinstytucjonalizowanych form handlu hurtowego energią i jej nośnikami. Obecnie toczą się w Polsce prace legislacyjne związane z implementacją wspomnianej dyrektywy, które przesądzą, czy instrumenty udostępnione do obrotu na zorganizowanym hurtowym rynku energii pozostaną instrumentami rynku towarowego, czy uznane zostaną za instrumenty finansowe. Nie jest to jednak jedyne ryzyko regulacyjne związane ze zmianami otoczenia prawnego.

Energia elektryczna stanowi przedmiot handlu hurtowego, który w Europie odbywa się z wykorzystaniem instrumentów finansowych oraz towarowych. Instrument finansowy można w uproszczeniu zdefiniować jako kontrakt pomiędzy dwoma stronami, który reguluje zależność finansową, w jakiej one pozostają. Do instrumentów finansowych należy zaliczyć jakiegokolwiek kontrakty, które przybierają formę aktywów finansowych u jednej ze stron, lub zobowiązań finansowych, czy produktów kapitałowych u drugiej ze strony kontraktu. Niezależnie od obrotu instrumentami finansowymi funkcjonuje obrót instrumentami towarowymi. Towary są przedmiotem obrotu zarówno na rynkach spot, jak i forward. W przeciwieństwie do aktywów finansowych są one przedmiotem fizycznej dostawy, co zawsze wiąże się z ich magazynowaniem i przemieszczaniem. Nerozłączną częścią handlu towarami są produkty forward i futures. Horyzont czasowy handlu spot pozwala postrzegać go jako obrót krótkoterminowymi produktami forward. Większość towarowych kontraktów forward jest zawieranych zazwyczaj na rynku OTC, podczas gdy transakcje futures na giełdach towarowych. Istnieją jednak wyjątki i niektóre produkty forward są także obrotem na rynku giełdowym.

Praktyka handlu hurtowego energią wskazuje, iż w obrocie pojawiają się produkty rynku towarowego, zawierane na rynku terminowym niebędącym rynkiem finansowym, których charakterystyka odpowiada charakterystyce innego instrumentu finansowego, który jest przedmiotem obrotu na rynku regulowanym (niekoniecznie tego samego państwa). Okoliczność ta, w świetle MIFID II, powoduje, że pojawia się ryzyko uznania takiego kontraktu (instrumentu towarowego) za formę dostępu do rynku regulowanego, przy równoczesnym pominięciu reżymu regulacji obowiązujących na rynkach finansowych. Zagadnienie to stanowi problem ekwiwalentności, rozumianej jako identyczność parametrów zawartej transakcji towarowej z instrumentem finansowym.

Obrót energią elektryczną w Polsce w dużej mierze oparty jest o udostępniany na giełdzie towarowej instrument – *kontrakt Forward*. Jest to kontrakt terminowy, a więc umowa na dostawę energii elektrycznej, w ramach której sprzedający (wystawca kontraktu) zobowiązuje się do dostarczenia energii elektrycznej w określonym terminie w przyszłości i po określonej cenie, a kupujący (nabywca kontraktu) zobowiązuje się do nabycia energii elektrycznej w określonym terminie i po określonej cenie. Produkty będące przedmiotem obrotu to produkty bazowe, produkty szczytowe i pozaszczytowe dla różnych okresów dostawy – tygodnie, miesiące, kwartały, lata. Równocześnie na europejskim rynku energii elektrycznej dostępny jest kontrakt finansowy - *Phelix Futures*, również notowany na giełdzie. Podobnie jak w przypadku *kontraktu Forward*, również w ramach *Phelix Futures* możliwy jest handel różnymi produktami rynku energii elektrycznej – bazowymi, szczytowymi i pozaszczytowymi, dla różnych okresów dostawy – dni robocze, weekendy, tygodnie, miesiące, lata. Co więcej uczestnicy obrotu mogą także skorzystać z opcji zagwarantowania fizycznej dostawy energii elektrycznej dla tego kontraktu. Należy zatem postawić pytanie czy kontrakt *forward* oraz *futures* z *fizyczną dostawą* różnią się od siebie, skoro oba kreuja podobne ryzyko operacyjne, a także wykazują dalsze podobieństwa w obszarze ryzyka – wyeliminowanie ryzyka kredytowego dzięki mechanizmowi centralnego rozliczenia oraz przy równoczesnym występowaniu ryzyka płynności w momencie wyceny kontraktu do rynku (*mtm*).

Już pobieżna charakterystyka obu instrumentów prowadzi do wniosku, iż niezależnie od ostatecznie wdrożonych regulacji krajowych, nie będzie możliwe wyeliminowanie ryzyka uznania wskazanych wyżej instrumentów za ekwiwalentne, z wszystkimi tego konsekwencjami.

Słowa kluczowe: forward, futures, MIFID II, ryzyko ekwiwalentności kontraktu, energia, handel hurtowy.

mec. Paweł Hawranek

Radca prawny z wieloletnim doświadczeniem zawodowym w obsłudze prawnej podmiotów gospodarczych, w szczególności w zakresie krajowych i zagranicznych transakcji handlowych. Specjalizujący się w obsłudze prawnej obrotu energią i jej nośnikami (energia elektryczna, gaz, ropa naftowa, węgiel, biomasa) oraz instrumentami pochodnymi (uprawnienia do emisji, prawa majątkowe, opcje). Posiada również bogate doświadczenie w negocjowaniu umów standardowych (EFET, ISDA, IETMA, umowy ramowe dla transakcji o wartościach wyrażonych w milionach eur itp.), zajmuje się także zagadnieniami obowiązku zakupu świadectw pochodzenia energii elektrycznej oraz zagadnieniami z zakresu efektywności energetycznej. Reprezentuje Klientów z branży energetycznej w postępowaniach przed Prezesem Urzędu Regulacji Energetyki (w szczególności w postępowaniach taryfowych i koncesyjnych) oraz przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów. W obszarze rynku energii od wielu lat świadczy tę usługę na rzecz spółek z Grupy Vattenfall, obecnie jako członek zespołu prawnego BA Markets, który zapewnia wsparcie prawne dla hurtowego handlu energią i jej nośnikami dla spółek Vattenfall AB w Europie.

Członek Okręgowej Izby Radców Prawnych w Warszawie, Towarzystwa Obrotu Energią oraz wykładowca studiów podyplomowych w Szkole Głównej Handlowej.
pawel.hawranek@hawranek.pl

prof. ATH dr hab. Dariusz Michalski

Kierownik Zakładu Stosowanych Nauk Ekonomicznych Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsko-Białej. Zajmuje się zarówno praktycznymi, jak i naukowymi aspektami zarządzania ryzykiem oraz controllingu ryzyka. Pracując w obszarze ryzyka w jednym z międzynarodowych koncernów energetycznych wdrożył rozwiązania pionierskie w zakresie zarządzania ryzykiem na rynku polskim. Naukowe aspekty zarządzania ryzykiem oraz jego controllingu realizuje w trakcie pracy na wyższych uczelniach. Autor wielu publikacji (ponad 100 artykułów oraz 6 książek) poświęconych tematyce controllingu ryzyka, kontroli zarządczej i funkcjonowaniu rynków energii. Posiada bogate doświadczenie w zakresie prowadzenia szkoleń w obszarze zarządzania ryzykiem. Redaktor i współautor Bloga o ryzyku prawie i energetyce.

DECYZJE TARYFOWE I ICH KONTROLA NA PRZYKŁADZIE TARYF DLA PALIW GAZOWYCH – ASPEKTY WYBRANE.

Marta Olszewska-Staniec

(streszczenie referatu)

Przedsiębiorstwa energetyczne ustalają taryfy na zasadach określonych w ustawie Prawo energetyczne oraz w wydanych w oparciu o tę ustawę przepisach wykonawczych. Przedsiębiorstwa energetyczne ustalają taryfy w sposób zapewniający pokrycie kosztów uzasadnionych działalności taryfikowanej przedsiębiorcy wraz z uzasadnionym zwrotem z kapitału zaangażowanego w tę działalność. Tak ustalona taryfa podlega przedstawieniu Prezesowi URE do zatwierdzenia. Prezes URE zatwierdza taryfę bądź odmawia jej zatwierdzenia w przypadku stwierdzenia niezgodności taryfy z zasadami i przepisami art. 44-46 ustawy Prawo energetyczne. Od decyzji Prezesa URE przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Do postępowania odwoławczego zastosowanie znajdują przepisy Kodeksu postępowania cywilnego.

Z obserwacji wynika, że regulacja postępowania taryfikacyjnego – tak na etapie postępowania administracyjnego przed Prezesem URE, jak i na etapie postępowania przed sądami powszechnymi – rodzi w praktyce szereg istotnych pytań i wątpliwości. Część z nich została rozwiana

na przestrzeni ostatnich lat w drodze praktyki orzeczniczej sądów powszechnych oraz administracyjnych. W tym zakresie należy wskazać w szczególności na odpowiedź na pytanie:

- o zasadność prowadzenia postępowania odwoławczego od decyzji Prezesa URE odmawiającej zatwierdzenia zmiany taryfy w razie wejścia w życie nowej decyzji taryfowej;
- o dopuszczalność skarżenia przewlekłości postępowania taryfowego;
- o rolę Prezesa URE w postępowaniu taryfowym oraz implikacje, jakie ona rodzi dla sytuacji prawnoprocesowej przedsiębiorcy, który dostosował wysokość wnioskowanej zmiany taryfy do oczekiwań Prezesa URE wyrażonych w toku postępowania administracyjnego;
- o dopuszczalność zmiany taryfy w trakcie jej obowiązywania oraz relację art. 155 Kodeksu postępowania administracyjnego i podstawy prawnej do zmiany wynikającej z rozporządzenia taryfowego, etc.

Część wątpliwości nie została jeszcze rozwiana w drodze praktyki orzeczniczej, przynajmniej nie wystarczająco.

W tym zakresie należy wskazać w szczególności na odpowiedź na pytanie:

- o zastosowanie art. 316 Kodeksu postępowania cywilnego w sprawach odwoławczych od decyzji Prezesa URE odmawiającej zatwierdzenia (zmiany) taryfy, tj. o określenie właściwego punktu w czasie, z perspektywy którego sąd ma ocenić zasadność wydania decyzji odmownej,
- o rozkład ciężaru dowodu i dopuszczalność powoływania okoliczności, które wystąpiły po wydaniu zaskarżonej decyzji, stanowiącej przedmiot kontroli sądu;
- o zasadność, celowość i faktyczną możliwość rozstrzygnięcia w tych sprawach przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w drodze zmiany zaskarżonej decyzji (a nie jej uchylecia);
- o celowość powoływania w postępowaniu odwoławczym biegłego z listy sądu;

- o sytuację faktyczno-prawną przedsiębiorcy, któremu Prezes URE odmówił zatwierdzenia (zmiany) taryfy z uwagi na konieczność obniżenia cen i stawek opłat poniżej cen i stawek opłat zawartych w dotychczasowej taryfie (art. 47 ust. 2d ustawy Prawo energetyczne);
- o dopuszczalność dochodzenia przez przedsiębiorcę odszkodowania w razie uchylecia/zmiany przez sąd zaskarżonej decyzji Prezesa URE odmawiającej zatwierdzenia (zmiany) taryfy; etc.).

Wystąpienie ma na celu przybliżenie wybranych istotnych wątpliwości, jakie w praktyce zarysowały się na tle wydawania przez Prezesa URE (odmownych) decyzji taryfowych oraz kontroli (weryfikacji) tych decyzji przez sądy powszechne.

Słowa kluczowe: prawo energetyczne, taryfa, postępowanie taryfowe, Prezes URE, odwołanie od decyzji taryfowej

Marta Olszewska-Staniec

pracownik naukowy na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Badania naukowe koncentruje na problematyce postępowania w sprawach z zakresu regulacji energetyki oraz wybranych aspektach regulacji energetyki. Starszy prawnik w Departamencie Energetyki i Projektów kancelarii CMS.

ZMIANY DLA UCZESTNIKÓW HURTOWEGO RYNKU ENERGII W ŚWIETLE DYREKTYWY MIFID II – EWOLUCJA CZY REWOLUCJA?

mgr Anna Janosz

(streszczenie referatu)

W dniu 3 stycznia 2018r. wejdzie w życie Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/65/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie instrumentów finansowych oraz zmieniająca dyrektywę 202/92/WE i dyrektywę 2011/61/UE (**Dyrektywa MIFID II**), której głównym założeniem jest wzmocnienie ram regulujących rynki instrumentów finansowych.

Mimo, iż MIFID II odnosi się w głównej mierze do firm inwestycyjnych prowadzących działalność *stricte* na rynkach finansowych, wprowadzone regulacje wpłyną również na działalność podmiotów sektora energetycznego. Wystąpienie poświęcone będzie przedstawieniu zasadniczych kierunków zmian dla uczestników hurtowego rynku energii wynikających z postanowień MIFID II oraz Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 600/2014 z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie instrumentów finansowych oraz zmieniająca rozporządzenie (EU) nr 649/2012 (**MIFIR**).

Perspektywa funkcjonowania w nowym reżimie regulacyjnym pociąga za sobą konieczność dokonania oceny przez przedsiębiorstwa energetyczne zgodności prowadzonej działalności z wymogami MIFID II oraz MIFIR. Analiza nowych wymogów prawnych powinna być dokonywana z uwzględnieniem charakteru, skali, stopnia złożoności prowadzonej działalności handlowej.

W pierwszej części wystąpienia przybliżone zostaną kwestie związane z zakresem stosowania dyrektywy, w szczególności w zakresie możliwości prowadzenia działalności handlowej bez konieczności występowania o zezwolenie na prowadzenie działalności maklerskiej. Omówione zostaną określone w art. 2 MIFID II przesłanki katalogu wyłączeń pozwalające na uniknięcie pełnego stosowania postanowień MIFID II przez podmioty sektora energetycznego.

Kolejna część wystąpienia poświęcona będzie poszerzonej definicji instrumentu finansowego w stosunku do obowiązującego katalogu określonego w Ustawie o obrocie instrumentami finansowymi z dnia 29 lipca 2005 r. Od dnia 3 stycznia 2018r. wszystkie kontrakty dotyczące uprawnień do emisji CO₂ (w tym transakcje SPOT) będą stanowić instrumenty finansowe. W tej części omówiony zostanie wpływ w zakresie zmiany definicji instrumentu finansowego na proces obrotu energią.

Regulacje MIFID II pociągają za sobą konieczność wprowadzenia modyfikacji także w zakresie organizacji systemów obrotu. Dyrektywa ogranicza obrót instrumentami finansowymi na rynku OTC poprzez wzmocnienie roli rynków regulowanych oraz zorganizowanych miejsc obrotu. MIFID II wprowadza nowy rodzaj platformy obrotu – OTF (*ang. Organised Trading Facility*). W tej części przedstawione zostaną zagadnienia związane ze zmianą modelu organizacyjnego rynku terminowego RTT Towarowej Giełdy Energi S.A. oraz ich konsekwencje dla uczestników rynku.

Zarówno MIFID II jak i MIFIR rozszerzają zakres nadzoru nad rynkiem towarowych instrumentów pochodnych. Przedstawiona zostanie rola Komisji Nadzoru Finansowego

w sprawowaniu nadzoru nad rynkiem energetycznym m.in. w zakresie obowiązku corocznej notyfikacji przez podmioty korzystające z wyłączenia w zakresie działalności dodatkowej.

Ostatnia część wystąpienia zostanie poświęcona transpozycji MIFID II do polskiego porządku prawnego. Zasygnalizowane zostaną najważniejsze wątpliwości interpretacyjne pojawiające się w kontekście toczących się prac legislacyjnych nad nowelizacją Ustawy o obrocie instrumentami finansowymi.

Przedstawione zagadnienia pozwolą odpowiedzieć na pytanie zawarte w tytule wystąpienia, a mianowicie czy wprowadzanie zmiany stanowią dla uczestników hurtowego rynku energii ewolucję czy rewolucję?

Słowa kluczowe: MIFID II, MIFIR, instrument finansowy, rynek regulowany, OTF

mgr Anna Janosz

Prawnik, ukończyła Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Doktorantka w Katedrze Publicznego Prawa Gospodarczego na WPiA UŚ. W 2016 r. wygrała finał Ogólnopolskiego Konkursu Prawa Energetycznego „Prawo z Energią”. Uczestniczka międzynarodowego programu The School of Chinese Law and Culture. Doświadczenia prawne zdobywała pracując w kancelariach świadczących usługi na rzecz sektora elektroenergetycznego, a także w przedsiębiorstwie energetycznym. Założycielka portalu prawniczego iLawEnergy.

REGULACJA PROKONKURENCYJNA W SEKTORZE ENERGETYCZNYM W ŚWIETLE ZASADY WOLNOŚCI DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

Konrad Węgliński

(streszczenie referatu)

Zgodnie z art. 20 Konstytucji RP podstawę ustroju gospodarczego Polski stanowi społeczna gospodarka rynkowa oparta na wolności działalności gospodarczej, własności prywatnej, dialogu i współpracy partnerów społecznych. Zasada wolności działalności gospodarczej stanowi w krajowym systemie prawnym jeden z fundamentów gospodarki rynkowej. Zgodnie z Konstytucją jej ograniczenie może nastąpić jedynie w sytuacji wystąpienia ważnego interesu publicznego.

Ustawa Prawo energetyczne wprowadza legalną definicję pojęcia „regulacja” ujmując to jako stosowanie określonych ustawą środków prawnych, włącznie z koncesjonowaniem, służących do zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego, prawidłowej gospodarki paliwami i energią oraz ochrony interesów odbiorców.

Podstawowym instrumentem regulacji prokonkurencyjnej sektora energetycznego w polskim systemie jest publicznoprawny obowiązek dostępu do infrastruktury energetycznej podmiotów trzecich (zasada *Third Party Access* — TPA) uzupełniony obowiązkiem separacji od siebie określonych obszarów działalności funkcjonujących w ramach przedsiębiorstw zintegrowanych pionowo. Zgodnie z art. 4 ustawy Prawo energetyczne, obejmuje on dostęp do infrastruktury sieciowej w sektorze energii elektrycznej i gazu ziemnego oraz magazynowej i instalacji skroplonego gazu ziemnego w sektorze gazu ziemnego. W literaturze podnosi się, iż konieczność zagwarantowania dostępu do infrastruktury energetycznej, a jednocześnie jej przydatność jest podyktowana wysokimi kosztami budowy, długotrwałością inwestycji oraz nieefektywnością tworzenia równoległych sieci energetycznych. Środek ten jest niezbędny dla stworzenia warunków umożliwiających należyte funkcjonowanie konkurencyjnego rynku.

Instrumentem regulacji prokonkurencyjnej uzupełniającym obligację w zakresie dostępu stron trzecich stanowi obowiązek rozdziału przedsiębiorstw zintegrowanych pionowo tzw. *unbundling*. Potrzeba rozdzielenia podyktowana jest koniecznością zagwarantowania równego i niedyskryminacyjnego dostępu do infrastruktury energetycznej, niezbędnej do prowadzenia działalności gospodarczej. Podział ten może przybrać odmienne formy integracji w sferę przysługującej przedsiębiorcy wolności działalności gospodarczej, począwszy od najłagodniejszej, która polega na rozdzieleniu księgowości oraz sfery informacyjnej (*accounting unbundling*), poprzez pogłębiony *unbundling* prawny, funkcjonalny i w zakresie zarządzania, aż do rozdziału własnościowego. Konieczność połączenia różnych form *unbundlingu* wiąże się z niedoskonałością funkcjonowania samodzielnie poszczególnych rozwiązań prawnych.

Niniejszy referat ma na celu przeprowadzenie analizy i dokonanie oceny regulacji prawnych o charakterze prokonkurencyjnym w kontekście konstytucyjnej zasady wolności gospodarczej. Szczególna uwaga zostanie przy tym poświęcona usytuowaniu wolności gospodarczej w polskim systemie prawnym, obowiązkowi udostępnienia infrastruktury energetycznej (zasada TPA), rozdziałowi przedsiębiorstw zintegrowanych pionowo, prawie

wyboru sprzedawcy energii elektrycznej lub gazu ziemnego oraz obowiązku przedkładania taryf przez przedsiębiorstwa energetyczne.

Słowa klucze: swoboda działalności gospodarczej, prawo energetyczne

Konrad Węgliński

Student IV roku prawa, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie .

PROBLEM REALIZACJI ZASAD TPA (THIRD PARTY ACCESS) I UNBUNDLINGU NA PRZYKŁADZIE SKARGI ZŁOŻONEJ DO TSUE PRZEZ SPÓŁKĘ PGNiG NA DECYZYJĘ KE W SPRAWIE DOSTĘPU DO GAZOCIĄGU OPAL

Jan Gryza

(streszczenie referatu)

Rozważania na temat skargi złożonej do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej przez spółkę PGNiG, należy zacząć od spojrzenia na całość problemu z większej perspektywy. Tak jak zostało zaznaczone w tytule, we współczesnym świecie gaz ziemny można uznać na równi z innymi surowcami, takimi jak woda, energia elektryczna, czy ropa, za dobro powszechne. Dobro powszechne tzn. dobro które jest niezbędne do normalnego a zarazem coraz bardziej komfortowego życia nowoczesnego człowieka. Z tego powodu zapewnienie stałego, bezpiecznego i taniego dostępu do gazu (w konsekwencji - energii) jest jednym z zasadniczych zagadnień dotyczących funkcjonowania rynku krajowego i wspólnotowego. Powszechność tego dobra jest zapewniana obywatelom państw członkowskich UE po przez różne regulacje prawne UE, począwszy od traktatów a skończywszy na aktach wykonawczych najniższego szczebla. Regulacje dotyczące energii i zaopatrywania w nią zawarte są oczywiście również w normach wewnątrz krajowych.

Aby zapewnić dostępność i bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego na płaszczyźnie europejskiej, w UE wprowadzono normy regulujące zasady i funkcjonowanie rynku gazu ziemnego. Cele i założenia polityki energetycznej można znaleźć w Traktacie o funkcjonowaniu UE. W art. 194 zawarte są podstawowe cele, którymi należy się kierować rozwijając rynek wewnętrzny gazu. Uszczegółowienie tych norm zostało zrealizowane w tzw. pakiecie energetycznym. Wśród kilku aktów prawnych, Dyrektywa 2009/73/WE w szczególności dotyczy omawianego tutaj problemu. W przedstawionej Dyrektywie ustanowiono zasady kierujące rynkiem gazu ziemnego. Wśród nich znajdują się dwie najważniejsze – TPA – Third Party Access oraz zasada unbundlingu. Zapewniają one podstawowe założenia traktatowe, dotyczące dostępności i bezpieczeństwa dostaw gazu. Z uwagi na szczególną rolę jaką odgrywają, odstępianie od realizacji określonych wymogów w Dyrektywie wymaga przejścia specjalnej procedury zezwolenia, w ramach której wymagane są do spełnienia warunki określone w art. 36 Dyrektywy. Procedura ta prowadzona jest przede wszystkim przez organ regulacyjny właściwy dla danego państwa oraz Komisję Europejską posiadającą kompetencję do reformowania postanowień organu regulacyjnego.

W takiej procedurze prowadzona została sprawa dotycząca gazociągu OPAL. Gazociąg OPAL ciągnie się od Morza Północnego do Republiki Czeskiej wzdłuż zachodniej granicy Polski. Gazociąg został zbudowany w latach 2009 – 2011 i spełnia zadanie dystrybuowania gazu z gazociągu Nord Stream. W sprawie wyłączenia gazociągu OPAL spod wymogów Dyrektywy, była już podjęta decyzja w 2009 roku. W październiku ubiegłego roku została wydana nowa decyzja zmieniająca warunki korzystania z OPALu. Na tę właśnie decyzję spółka PGNiG złożyła

skargę o stwierdzenie nieważności do TSUE. Skarga została przyjęta do rozpatrzenia przez Trybunał. W skardze podniesiono szereg zarzutów. Argumentację przedstawioną w skardze można podzielić na kilka kategorii. Zarzucane jest niewłaściwe zastosowanie przepisów Dyrektywy, zarówno dotyczące kwestii materialno-prawnych jak i zagadnień formalnych. Skarga została wsparta przez Rzeczpospolitą Polską, która złożyła również skargę na omawianą decyzję do TSUE. Wsparcie państwa Polskiego wynika z silniejszej legitymacji procesowej państw członkowskich do podnoszenia zarzutów przed TSUE. Sprawa gazociągu OPAL odbiła się echem w Polsce jak i zagranicą co jest widoczne w publikacjach instytutów z Wielkiej Brytanii. W tekście decyzji Komisji Europejskiej, instytucja ta szeroko argumentuje swoje rozstrzygnięcie i wprowadza minimalne poprawki wobec zaproponowanych jej rozwiązań. Z tą argumentacją spiera się spółka PGNiG w skardze, wskazując na błędną interpretację norm regulujących postępowanie wyłączające. PGNiG podnosi również szereg innych argumentów, które podważają w całości słuszność postępowania wyłączającego, w tym przypadku jego rewizji. Elementem wskazującym na możliwe rozstrzygnięcie sporu jest fakt zastosowania środka zabezpieczającego, przez TSUE, na wniosek PGNiG polegającego na wstrzymaniu wykonania omawianej decyzji. Warto zaznaczyć że skargę w sprawie OPAL złożyły również inne państwa europejskie. Wskazuje to na ważkość problemu i skalę oddziaływania na kraje środkowej Europy. Na zakończenie należy zauważyć że sprawa decyzji w sprawie OPAL jest bardzo istotna i prawdopodobnie wpłynie na kształtowanie się przyszłego rynku gazu ziemnego w UE. Może być również swoistym precedensem na tle innych połączeń gazowych objętych regulacjami Dyrektywy, który umożliwi swobodniejsze wyłączanie gazociągów spod regulacji Dyrektywy i w konsekwencji uniemożliwienie realizacji założeń przyświecających współpracy i solidarności państw UE. Od wyroku TSUE, jako jednego z ważnych czynników, będzie zależeć rynek europejski i charakter solidarności europejskiej na gruncie bezpieczeństwa energetycznego.

Słowa kluczowe: Europejski rynek gazu ziemnego, art. 194 TFUE, Dyrektywa 2009/73/WE, zasada TPA, zasada unbundlingu, bezpieczeństwo dostaw gazu, skarga do TSUE

Jan Gryza

Student III roku prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego.

REGULACYJNA OCENA ROZWOJU RYNKÓW MOCY W PAŃSTWACH CZŁONKOWSKICH UNII EUROPEJSKIEJ

Adrian Król

(streszczenie referatu)

Pojęcie „rynku mocy” już od pewnego czasu funkcjonuje w dyskusji nad przyszłością sektora energetycznego. Niedoskonałości obecnego modelu rynku, w którym podstawowym towarem jest wygenerowana energia elektryczna (*Energy Only Market*) wynikają w dużej mierze z dynamicznego rozwoju generacji z niestabilnych odnawialnych źródeł energii, starzenia się konwencjonalnych jednostek wytwórczych oraz braku zachęt inwestycyjnych w nową infrastrukturę. Uwarunkowania te każą szukać nowych mechanizmów mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej. Jednym z takich mechanizmów jest właśnie rynek mocy, którego istotą jest modyfikacja obecnego modelu i wprowadzenie drugiego towaru jakim jest moc (gotowość do wytworzenia energii).

Obecne regulacje prawne na poziomie unijnym odnoszące się do mechanizmów mocowych mają szczątkowy charakter. Zarówno Dyrektywa 2005/89/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 stycznia 2006 r. dotycząca działań na rzecz zagwarantowania bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej i inwestycji infrastrukturalnych jak i Dyrektywa 2009/72/WE z dnia 13 lipca 2009 r. dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej i uchylająca dyrektywę 2003/54/WE w sposób ogólny określają zadania i obowiązki państw członkowskich w zakresie zapewnienia odpowiednich mocy w systemie elektroenergetycznym.

Należy jednak zaznaczyć, że obecnie planowane jest wprowadzenie bardziej szczegółowych ram regulacyjnych w zakresie tzw. mechanizmów mocowych. 30 listopada 2016 r. Komisja Europejska opublikowała bowiem zestaw nowych propozycji legislacyjnych odnoszących się do przyszłego kształtu rynku energii elektrycznej w Unii Europejskiej. Oficjalną nazwą wskazanego zestawu jest „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków” jednak dość powszechnie używa się również określenia „Pakiet Zimowy”. Propozycje Komisji mają bardzo szeroki zakres i zawierają szereg dalekosiężnych regulacji modyfikujących znacząco obecny model funkcjonowania sektora elektroenergetycznego.

Jeden z wniosków legislacyjnych uwzględnionych w Pakiecie Zimowym odnosi się do Rozporządzenia w sprawie wewnętrznego rynku energii elektrycznej. Akt ten będzie w zamierzeniu Komisji ustanawiał wymagania odnoszące się do regulacji rynków mocy w państwach członkowskich. Wymagania te obejmować będą m.in.: przygotowanie tzw. europejskiej oceny adekwatności zasobów, zapewnienie dostępu do mechanizmów wsparcia dla zagranicznych wytwórców oraz ograniczenie technologiczne w zakresie emisji CO₂ w odniesieniu do jednostek wytwórczych objętych wsparciem w ramach rynku mocy.

Chociaż propozycje Komisji pozostają jeszcze wyłącznie planami i nie są obowiązującym prawem, to należy mieć na uwadze, że w przypadku ich wdrożenia znacząco zmienią one uwarunkowania prawne w odniesieniu do istniejących i planowanych mechanizmów mocowych w państwach UE.

Kolejną kwestią istotną z perspektywy funkcjonowania rynku mocy jest zagadnienie unijnego prawa konkurencji. Przekazywanie środków finansowych w ramach systemu wsparcia dla określonych grup wytwórców gotowych dostarczyć energię w momencie zapotrzebowania stanowi bowiem pomoc publiczną. Zasady jej udzielania określają obecnie *Wytyczne w sprawie pomocy państwa na ochronę środowiska i cele związane z energią w latach 2014-2020* na podstawie, których Komisja Europejska wydała już dwie decyzje dotyczące wprowadzenia rynku mocy w Zjednoczonym Królestwie i we Francji.

Ramy regulacyjne wynikające z obecnej oraz planowanej legislacji unijnej oraz doświadczenia państw, które wdrażają już swoje własne mechanizmy mocowe na podstawie programów zaakceptowanych przez KE stanowią istotny punkt odniesienia dla Polski. W rządzie procedowany jest bowiem projekt ustawy o rynku mocy, która ma służyć zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego oraz zapewnić wystarczające zachęty do inwestycji w nowe moce wytwórcze.

Słowa kluczowe: rynek mocy, Unia Europejska, bezpieczeństwo energetyczne, pomoc publiczna, Pakiet Zimowy.

Adrian Król

Student IV roku prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego.

ZASTOSOWANIE ROZPORZĄDZENIA MAR DO OBROTU TOWAROWYMI INSTRUMENTAMI POCHODNYMI

Michał Bałdowski

(streszczenie referatu)

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie nadużyć na rynku (Rozporządzenie MAR) wchodząc w życie 3 lipca 2016 r. stanowiło przełom nie tylko dla spółek giełdowych działających na rynkach regulowanych, ale również dla podmiotów działających na rynkach towarowych, ustanawiając dla nich nowy, szeroki zakres obowiązków związanych z obrotem towarowymi instrumentami pochodnymi.

Główną przyczyną uchwalenia Rozporządzenia MAR była krytyka poprzednio obowiązującej Dyrektywy MAD, która pozwalała Państwom Członkowskim na przyjęcie bardziej rygorystycznych standardów dotyczących obowiązków informacyjnych oraz nadużyć na rynku kapitałowym, co w rezultacie skutkowało niskim poziomem harmonizacji przepisów, przejawiającym się znacznymi różnicami w stosowaniu prawa w różnych Państwach Członkowskim, a także nie zapewniało pożądanej integralności rynku. Z punktu widzenia tematyki wystąpienia, najważniejszą zmianą, którą wprowadziło w życie Rozporządzenie MAR jest częściowe objęcie jego zakresem towarowych instrumentów pochodnych.

W polskiej doktrynie zagadnienie obrotu instrumentami pochodnymi wciąż nie doczekało się większego zainteresowania. Większość prac, które zajmują się problematyką derywatów skupia się na ich analizie od strony cywilnoprawnej lub podatkowej. Biorąc pod uwagę informacyjny charakter niniejszego podsumowania, przybliżenie samej istoty towarowych instrumentów pochodnych, a także próba ich zdefiniowania zostanie podjęta podczas samego wystąpienia.

Kryzys ekonomiczny z 2008 r., w którym duży udział miał właśnie obrót instrumentami pochodnymi, pokazał jak istotne jest uregulowanie obrotu derywatami od strony publicznoprawnej. Ustawodawca Unijny dostrzegając potrzebę ingerencji legislacyjnej w tym obszarze uchwalił między innymi rozporządzenie EMIR czy REMIT, których zakres obejmuje tematykę obrotu instrumentami pochodnymi.

W związku z tym, że Ustawodawca Unijny dostrzega możliwość wykorzystywania instrumentów pochodnych, a w tym towarowych instrumentów pochodnych do nadużyć na rynku, postanowił poprzez Rozporządzenie MAR rozszerzyć na nie, a tym samym na rynki towarowe, zakres norm dotyczących między innymi zakazów manipulacji rynkowej.

Rozszerzony zakres obowiązywania Rozporządzenie MAR wiąże się z nowymi obowiązkami związanymi między innymi z wdrażaniem systemów wykrywających i zapobiegających *insider tradingowi*, których poprawne wykonywanie mają zapewnić surowe sankcje administracyjne. Ze względu na bardzo podobny zakres regulacji, w praktyce może pojawić się problem ze zjawiskiem „nachodzenia” na siebie norm wynikających z Rozporządzenia MAR, a norm wynikających z Rozporządzenia REMIT zakazującego nadużycia praktyk wpływających na hurtowe rynki energii. Kwestia to zostanie przybliżona podczas wystąpienia.

Słowa klucze: towarowy instrument pochodny, Rozporządzenie MAR, Rozporządzenie REMIT

Michał Bałdowski

Student V roku prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego.

WPŁYW PROPONOWANYCH ZMIAN DYREKTYWY 2009/28/WE W SPRAWIE PROMOWANIA STOSOWANIA ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH NA BEZPIECZEŃSTWO RYNKU ENERGETYCZNEGO W POLSCE

mgr Magdalena Porzeżyńska

(streszczenie referatu)

W dniu 30 listopada 2016 roku Komisja Europejska (dalej: „Komisja”) przedstawiła pakiet środków na rzecz czystej energii dla wszystkich Europejczyków (ang. *Clean Energy for All Europeans legislative proposals*), obejmujący szereg propozycji legislacyjnych, związanych z reformą unijnego rynku energii. Wspomniany zbiór projektów aktów prawnych, znany powszechnie jako tzw.

Pakiet Zimowy (ang. *Winter package*), wyznacza w sposób kompleksowy kierunek rozwoju rynku elektroenergetycznego w Unii Europejskiej, przewidując zmiany aktów prawnych, mających kluczowe znaczenie z perspektywy funkcjonowania tego sektora. Pakiet Zimowy obejmuje swoim zakresem między innymi zmianę dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/72/WE z dnia 13 lipca 2009 r. dotyczącej wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii[1], rewizję dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie efektywności energetycznej[2], jak również przewiduje zmianę dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych[3] (dalej: „dyrektywa 2009/28/WE w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych”).

O ile wszystkie zaprezentowane przez Komisję propozycje legislacyjne mogą wywierać wpływ na przyszły kształt polskiego sektora elektroenergetycznego, to na szczególną uwagę zasługują planowane zmiany dyrektywy 2009/28/WE w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych.

[1] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/72/WE z dnia 13 lipca 2009 r. dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej i uchylająca dyrektywę 2003/54/WE (Dz. U. L 211 14.08.2009, s. 55).

[2] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie efektywności energetycznej, zmiany dyrektyw 2009/125/WE i 2010/30/UE oraz uchylecia dyrektyw 2004/8/WE i 2006/32/WE (Dz. U. L 315 z 14.11.2012, s. 1).

[3] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych zmieniająca i w następstwie uchylająca dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE (Dz. U. L 140 z 5.6.2009, s. 16).

Mając na względzie, że odnawialne źródła energii uznawane są za jedno z kluczowych narzędzi poprawy bezpieczeństwa dostaw energii, zaproponowane rozwiązania należy rozpatrywać zwłaszcza w kontekście ich wpływu na bezpieczeństwo krajowych rynków energii.

W konsekwencji trzeba poddać ocenie, w jakim zakresie proponowane rozwiązania (w tym konieczność ich wdrożenia przez państwa członkowskie) mogą odgrywać znaczenie z perspektywy poprawy bezpieczeństwa dostaw energii w Polsce. W tym celu prelegentka w ramach swojego wystąpienia pragnie przedstawić kluczowe postanowienia, które w jej ocenie mogą

pozytywnie przyczynić się do wzrostu bezpieczeństwa energetycznego (obejmujące takie zagadnienia jak klastry energii, rozwój energetyki odnawialnej na poziomie lokalnym czy wykorzystywanie źródeł rozproszonych). Prelegentka zamierza również zastanowić się, czy niektóre z proponowanych w projekcie rozwiązań (takie jak zwłaszcza wprowadzenie unijnego celu w zakresie udziału energii z odnawialnych źródeł zastępującego krajowe cele), mogą w praktyce prowadzić do zahamowania powstawania nowych sił wytwórczych w Polsce, a w konsekwencji negatywnie wpłynąć na stosowanie energii z odnawialnych źródeł i bezpieczeństwo energetyczne na rynku krajowym.

Słowa kluczowe: Pakiet Zimowy; Dyrektywa 2009/28/WE; odnawialne źródła energii; bezpieczeństwo energetyczne; rynek energii w Polsce

mgr Magdalena Porzeżyńska

doktorantka III roku na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego.

Kontakt: m.porzezynska@wpia.uw.edu.pl

WPŁYW EKPC NA UWZGLĘDNIANIE „WINY” JAKO PRZESŁANKI DOPUSZCZALNOŚCI NAKŁADANIA KAR PIENIĘŻNYCH ZA DELIKTY PRAWA ANTYMONOPOŁOWEGO I ENERGETYCZNEGO

mec. Marta Urbańska-Arendt

(streszczenie referatu)

Wzgląd na standardy ochrony praw podmiotowych wytyczone przez Europejską Konwencję Praw Człowieka sprawia, iż element subiektywnego podejścia sprawcy do czynu (tj. „wina”) bywa traktowany w polskim orzecznictwie sądowym jako przesłanka dopuszczalności nałożenia kary pieniężnej za popełnienie deliktu w sprawach zakresu ustawy *O ochronie konkurencji i konsumentów* i ustawy *Prawo energetyczne*. Chociaż częściej akcentuje się znaczenie EKPC jako zespołu norm stanowiących podstawę gwarancji proceduralnych, w niektórych sprawach sądy, powołując się na Konwencję, uznają iż okoliczności składające na subiektywny stosunek sprawcy czynu uzasadniają zaniechanie nałożenia kary.

Wyraźnie zarysowany jest w stanowisku sądów wątek nawiązujący do art. 7 EKPC akcentujący, w kontekście zasady zaufania obywatela do państwa, że tylko przepis, który jasno formułuje obowiązek przedsiębiorcy może być podstawą nałożenia kary w przypadku niedopełnienia tego obowiązku. Zaniechanie nałożenia kary sądy uzasadniają w takich sprawach jednak nie wprost brakiem winy przedsiębiorcy, lecz tym, iż należy w ww. sytuacjach należy zastosować taką wykładnię niejasnej normy, która jest względniejsza dla przedsiębiorcy. W konsekwencji trzeba uznać, że nie dopuścił się on zachowania sprzecznego z normą. Analogiczne stanowisko zajmują sądy w sytuacjach, gdy dochodzi do zmiany wcześniejszej praktyki stosowania (interpretacji) prawa. Zdaniem autorki takie podejście sądów do analizowanego problemu przypomina instytucję „usprawiedliwionej nieświadomości co do bezprawności”, która, w teorii prawa karnego, jest okolicznością wyłączającą winę.

W orzecznictwie zauważalna jest również linia uznająca konstytucyjną zasadę proporcjonalności za podstawę dokonania oceny, czy w sprawach z zakresu OKIKU powinna zostać nałożona kara. Zaistnienie „winy” po stronie sprawcy deliktu stanowi element analizy zmierzającej do ustalenia, czy nałożenie kary pozostawałoby w zgodzie z tą zasadą.

Chociaż akcentuje się wyraźnie, iż kara za delikty administracyjne może być nałożona mimo braku winy ze względu na obiektywny charakter odpowiedzialności administracyjnej; równolegle formułowane są w orzecznictwie kryteria „przypisywalności naruszenia”. „Przypisywalność” jest

wylączona m. in. gdy przedsiębiorca: „podjął działania o charakterze ostrożnościowo-prewencyjnym”, „dolożył należytej staranności” lub też gdy „okoliczności pozostawały poza jego kontrolą”. Tego rodzaju okoliczności nasuwają oczywiste skojarzenie z pojęciem „winy”.

słowa kluczowe: Europejska Konwencja Praw Człowieka, kara pieniężna za delikty administracyjne, prawo antymonopolowe, prawo energetyczne;

mec. Marta Urbańska-Arendt

Adwokat, doktorantka w Katedrze Europejskiego Prawa Gospodarczego (Zakład Prawa Gospodarczego Publicznego) na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego.

WYMIERZANIE ADMINISTRACYJNYCH KAR PIENIĘŻNYCH PRZEZ PREZESA URZĘDU REGULACJI ENERGETYKI W ŚWIETLE NOWELIZACJI KODEKSU POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNEGO Z DNIA 7 KWIEŹNIA 2017 ROKU

mgr Przemysław Zdyb

(streszczenie referatu)

Prezentowane opracowanie odnosi się do problematyki wymierzania w drodze decyzji administracyjnej Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki administracyjnych kar pieniężnych za niewykonywanie obowiązków o charakterze publicznoprawnym przewidzianych w ustawie z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne[1]. Podmiotami administrowanymi, wobec których ustawa przewiduje nakładanie kar pieniężnych, są przede wszystkim przedsiębiorstwa energetyczne, jednakże niezależnie od nich wspomniany organ regulacyjny może nałożyć karę również na kierownika przedsiębiorstwa energetycznego.

Zagadnienie charakteru prawnego administracyjnych kar pieniężnych, stanowiących przykład kary administracyjnej (sankcji administracyjnoprawnej[2]) będącej jedną z postaci przymusu administracyjnego jest w doktrynie nauki prawa administracyjnego przedmiotem wielu poglądów

i badań[3]. Kary administracyjne przewidziane są za działania prawnie zakazane. Podstawę wymierzenia kary administracyjnej stanowi samo naruszenie przepisów, czyli bezprawność w ujęciu obiektywnym, niezależnie od zawinienia podmiotu dokonującego naruszenia[4].

W wyniku nowelizacji[5] ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego[6], po raz pierwszy zdefiniowano ustawowo pojęcie administracyjnej kary pieniężnej (art. 189b k.p.a.), przez którą należy rozumieć określoną w ustawie sankcję o charakterze pieniężnym, nakładaną przez organ administracji publicznej, w drodze decyzji, w następstwie naruszenia prawa polegającego na niedopełnieniu obowiązku albo naruszeniu zakazu ciążącego na osobie fizycznej, osobie prawnej albo jednostce organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej. W k.p.a. uregulowano również zasady ogólne ich nakładania i wymierzania. Jednocześnie ustawodawca zastrzegł, iż w przypadku uregulowania w przepisach odrębnych wymienionych enumeratywnie zagadnień dotyczących przesłanek wymiaru administracyjnej kary pieniężnej, odstąpienia od nałożenia administracyjnej kary pieniężnej lub udzielenia pouczenia, terminów przedawnienia nakładania administracyjnej kary pieniężnej, terminów przedawnienia egzekucji administracyjnej kary pieniężnej, odsetek od zaległej administracyjnej kary pieniężnej oraz udzielania ulg w wykonaniu administracyjnej kary pieniężnej, nie znajdują one wówczas zastosowania w oparciu o zasadę *lex specialis derogat legi generali*. Stąd też aktualnym zagadnieniem staje się poznanie i ustalenie zakresu stosowania kodeksowych przepisów ogólnych dotyczących administracyjnych kar pieniężnych w relacji do uregulowań szczególnych zawartych w art. 56 u.p.e., dotyczących konstrukcji, kategorii, wysokości oraz zasad stosowania administracyjnych kar pieniężnych. Wymierzając karę Prezes

URE uwzględnia następujące dyrektywy wymiaru kary: stopień szkodliwości czynu, stopień zawinienia oraz dotychczasowe zachowanie ukaranego podmiotu i jego możliwości finansowe.

[5] Nowelizacja dokonana została ustawą z 7.04.2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego oraz niektórych innych ustaw, która ma wejść w życie z dniem 1.06.2017 r. (Dz. U. poz. 935).

[6] Tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 23 ze zm.

Słowa kluczowe: administracyjne kary pieniężne, energetyka, regulacja

[1] Tekst jedn. Dz. U. z 2017 r., poz. 220 ze zm., dalej jako „u.p.e.”

[2] W nauce prawa administracyjnego pojęcie to jest używane jako synonim „sankcji administracyjnoprawnej” rozumianej jako sankcja skupiona, czyli stosowana przez organy administracji publicznej. Zob. M. Mozdzeń-Marcinkowski, *Poszukiwanie treści pojęcia „sankcja administracyjno-prawna” w oparciu o instrumenty semiotyki – wnioski dla nauki prawa administracyjnego* (w:) M. Stahl, R. Lewicka, M. Lewicki (red.), *Sankcje administracyjne. Blaski i cienie*, Warszawa 2011, s. 83-84.

[3] M. Winceciak, *Sankcje w prawie administracyjnym i procedura ich wymierzania*, Warszawa 2008; L. Klat-Wertelecka, *Niedopuszczalność egzekucji administracyjnej*, Wrocław 2009; M. Stahl, R. Lewicka, M. Lewicki (red.), *Sankcje administracyjne. Blaski i cienie*. Warszawa 2011; H. Nowicki, *Sankcje w prawie administracyjnym* (w:) R. Hauser, A. Wróbel, Z. Niewiadomski (red.), *System Prawa Administracyjnego. Prawo administracyjne materialne, tom 7*, Warszawa 2017, s. 651-663 i przeglądy dorobku doktryny dokonane przez wskazanych Autorów.

[4] L. Klat-Wertelecka, *Sankcja egzekucyjna w administracji a kara administracyjna* (w:) M. Stahl, R. Lewicka, M. Lewicki (red.), *Sankcje administracyjne...*, s. 67-68 i powołana tam literatura; postanowienie SN z 5.12.2013 r., III SK 24/13, www.sn.pl

mgr Przemysław Zdyb

Asystent w Katedrze Prawa i Postępowania Administracyjnego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego. Autor publikacji z zakresu postępowania administracyjnego i sądownictwa administracyjnego oraz prawa energetycznego.

KILKA UWAG O SPECJALNYM PODATKU WĘGLOWODOROWYM

mgr Aleksandra Krajewska

(streszczenie referatu)

Z dniem 1 stycznia 2016 r. weszła w życie ustawa z dnia 25 lipca 2014 r. o specjalnym podatku węglowodorowym (dale: u.s.p.w.). Regulacja ta nie tylko wprowadziła nową daninę obciążającą polski sektor wydobywczy, z której wpływy zasilają budżet państwa, ale także dokonała istotnych modyfikacji w zakresie funkcjonującego od 2012 r. podatku od wydobycia niektórych kopalín. Referat stanowi próbę syntetycznego opisu wybranych zagadnień dotyczących jednego z najnowszych polskich obciążeń podatkowych, spoczywającego na podmiotach czerpiących zyski z wydobycia określonych bogactw naturalnych. Tematem wystąpienia jest zwięzłe przedstawienie najważniejszych założeń i elementów konstrukcyjnych specjalnego podatku węglowodorowego, będącego w istocie odmianą elastycznego podatku dochodowego. W pierwszej kolejności omówione zostaną cele wprowadzenia nowego systemu fiskalnego opartego na specjalnym podatku węglowodorowym. Następnie zwięzłej analizie poddane zostaną poszczególne elementy konstrukcyjne tej daniny (podmiot, przedmiot, podstawa opodatkowania oraz stawki podatkowe) oraz inne obowiązki płynące z u.s.p.w. Finalnie uwaga zostanie zwrócona na kwestie temporalne związane z obowiązywaniem analizowanej regulacji.

Słowa kluczowe: podatki, wydobycie kopalín, opodatkowanie kopalín, specjalny podatek węglowodorowy, ropa naftowa, gaz ziemny

Mgr Aleksandra Krajewska

Doktorantka w Katedrze Materialnego Prawa Podatkowego na Wydziale Prawa I Administracji Uniwersytetu Łódzkiego, prawnik w Mariański Group Kancelarii Prawno-Podatkowej, współpracownik Centrum Dokumentacji i Studiów Podatkowych oraz Fundacji SDiSP. Autorka i współautorka publikacji z zakresu prawa podatkowego.

Kontakt: akrajewska@wpia.uni.lodz.pl

POZWOLENIE LOKALIZACYJNE W PROCESIE INWESTYCYJNYM TWORZENIA FARM WIATROWYCH TYPU *OFFSHORE* – ANALIZA I UWAGI PRAWNOPORÓWNAWCZE

mgr Katarzyna Chojecka

(streszczenie referatu)

Wstęp

- Do 2020 r. Polska zobowiązana jest na mocy postanowień paktu klimatycznego, uzyskać 15% udziału OZE w zużyciu energii. Wg najnowszych danych, produkcja energii elektrycznej pochodząca z farm wiatrowych sięga nawet 19% udziału w krajowym miksie wytwarzania. Lądowa energetyka wiatrowa nie jest jednak pozbawiona wad takich jak zmienna siła wiatru czy emisje oddziaływujące na ludność zamieszkałą w pobliżu farm. Odpowiedzią na zarzuty kierowane w stosunku do inwestycji lokalizowanych na lądzie mogą być morskie farmy wiatrowe uwzględniające technologię *offshore*.
- Zalety/wady morskich farm wiatrowych
- Bariery prawne i regulacyjne, szczególnie na etapie uzyskiwania pozwolenia ustalającego lokalizację sztucznych wysp, konstrukcji i urządzeń w polskich obszarach morskich oraz określającego warunki ich wykorzystania. poddać analizie doświadczenia Niemiec jako państwa kontynentalnego systemu prawnego zbliżonego do polskiego, a jednocześnie państwa o wiodącej liczbie działających morskich turbin wiatrowych (obok Wielkiej Brytanii i Holandii). Wnioski skieruję na możliwe ulepszenie procesu prowadzącego do uzyskiwania pozwoleń na budowę morskiej farmy wiatrowej w Polsce.

Polska

- Akt prawny: Ustawa o obszarach morskich RP i administracji morskiej. Wyłączna strefa ekonomiczna.
- Pozwolenie: procedura - Terminy, kolejność działań, elementy wniosku
- Postępowanie rozstrzygające
- Uwagi dot. morskich planów zagospodarowania przestrzennego: W praktyce wskazuje się, że, o ile uwarunkowania prawne wydają się nie budzić zasadniczych wątpliwości, to braki pojawiają się w dwóch zasadniczych aspektach: - przede wszystkim warstwa aksjologiczna morskiego planowania przestrzennego jest niepełna, priorytety wykorzystania obszarów morskich nieskoordynowane, a dodatkowo wydaje się, że brakuje zasadniczych porozumień międzynarodowych w zakresie wykorzystywania obszarów morskich przede wszystkim na cele energetyczne; - niektóre odcinki granic RP na morzu wciąż nie są określone (wspomniana nieuregulowana sytuacja prawna z Danią).
- Autorzy wskazywali dodatkowo na brak uregulowanej linii podstawowej i brzegowej, natomiast działania rządu wskazują na to, że ewentualne braki regulacyjne stopniowo zaczynają być uzupełniane w postaci aktów wykonawczych

Niemcy

- Procedura: kto wydaje, w jakim terminie, lokalizacja inwestycji (możliwość lokalizowania jej w obszarze morza terytorialnego)
- Warunki: - planowana inwestycja nie rzuca na bezpieczeństwo i efektywność ruchu morskiego oraz na bezpieczeństwo dla obronności; - nie zagraża ekosystemowi

morskiemu i migracji ptaków; - spełnione są wymagania wynikające z ordynacji dotyczącej inwestycji typu *offshore* i wymagania wynikające z prawa publicznego.

- Konsultacje społeczne: konsultacje z organami takimi jak Federalna Agencja Środowiska, ale również konsultacje społeczne ze stowarzyszeniami związanymi z rybactwem, środowiskiem czy energią odnawialną
- Istotnym faktem jest też to, że ostateczna decyzja BSH zapada po konfrontacji z zakwalifikowanymi wnioskodawcami w ramach wysłuchania publicznego, w którym udział mogą wziąć wszyscy ewentualni interesariusze.
- Badania dotyczące wpływu na środowisko - ustandaryzowane
- Co jest również bardzo istotne i warto podkreślić w kontekście całego procesu, Niemcy. posiadają stabilną i szczegółową regulację dotyczącą morskich planów zagospodarowania przestrzennego dla Bałtyku i Morza Północnego, tj. rozporządzenie obowiązujące od końca 2009 r. wydane przez Federalne Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Rozwoju Miast, które uwzględnia zarówno żeglugę, eksploatację zasobów morskich, rozmieszczenie rurociągów i kabli podmorskich, ale również przede wszystkim produkcję energii z uwzględnieniem morskich farm wiatrowych.

Wnioski

- Partycypacja społeczna
- Wyłączna strefa ekonomiczna a morze terytorialne - lokalizacja inwestycji
- Morskie plany zagospodarowania przestrzennego
- Proces wylaniania inwestorów

mgr Katarzyna Chojecka

Absolwentka Prawa Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. Członkini Koła Naukowego Prawa Ochrony Konkurencji i Konsumentów Uniwersytetu Warszawskiego.

KORYTARZE PRZESYŁOWE W USTAWODAWSTWIE STANÓW ZJEDNOCZONYCH AMERYKI

Mateusz Sokół

(streszczenie referatu)

Autor w zwięzły sposób przedstawi ogólną charakterystykę korytarzy przesyłowych wraz z próbą ujęcia istoty tego zagadnienia, sprowadzającą się do oznaczenia korytarza jako terenu, któremu odpowiednie normy prawne przyznają szczególny status, ze względu na jego przeznaczenie dla posadowienia urządzeń przesyłowych. W rzeczywistości jednak kwestia ta jest dużo bardziej złożona, bowiem charakterystyczne dla korytarza jest to, iż często pełni on swoje specyficzne funkcje – rzadko bywa tak, by była to tylko kwestia ochrony samych urządzeń, bądź zdrowia i życia ludzi, chociaż taką funkcję korytarze w Stanach Zjednoczonych też niekiedy pełnią. Najczęściej jest to zagadnienie integracji różnych urządzeń przesyłowych w obrębie jednego korytarza, by zunifikować na danym terenie system przesyłowy różnego rodzaju mediów. Wskazuje się również na występowanie tej problematyki na gruncie polskim, mimo iż w dużej mierze zakończyła się ona poprzez brak dalszego procedowania projektu ustawy o korytarzach przesyłowych z 2013 r.

Następnie, zwraca się uwagę na istnienie wielu rodzajów korytarzy przesyłowych w ustawodawstwie amerykańskim: korytarza „w skali makro” (konkretnie biorąc: National Interest Electric Transmission Corridor – NIETC) oraz korytarza „w skali mikro”, będącego korytarzem komplementarnym względem tego pierwszego. Należy go odróżnić od „zwykłego” korytarza „mikro”, niemającego charakteru uzupełniającego dla korytarza NIETC, który rządzi się innymi uregulowaniami i posiada inną charakterystykę. Nie będzie on przedmiotem rozważań autora.

Jako naczelne zadanie korytarza NIETC należy wskazać wyznaczenie obszarów dotkniętych problemem zatorów, przeciążeń przy przesyłach energii elektrycznej, co z pewnością w zamierzeniu miało mieć dodatni wpływ na bezpieczeństwo energetyczne w Stanach Zjednoczonych, oraz wskazanie ogólnych ram dla ustanowienia korytarza przesyłowego w „skali mikro”, który rozwiązuje problem na najniższym, lokalnym szczeblu. Dojść można więc do konkluzji, iż korytarz NIETC służy więc jedynie wskazaniu problematycznych pod względem płynności przesyłu obszarów USA oraz daje asumpt do ustanowienia korytarza „mikro”, faktycznie decydującego o np. przebiegu nowych linii przesyłowych mających odciążać te zbyt mocno eksploatowane.

Mateusz Sokół

Student V roku prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego. Członek Naukowego Koła Prawa Energetycznego i Innych Sektorów Infrastrukturalnych Uniwersytetu Łódzkiego

